

Crna Gora

Ministarstvo kapitalnih investicija

**ZAVRŠNI IZVJEŠTAJ O REALIZACIJI AKCIONOG PLANA ENERGETSKE EFIKASNOSTI
2019-2021,
ZA 2021. GODINU**

Podgorica, jun 2022. godine

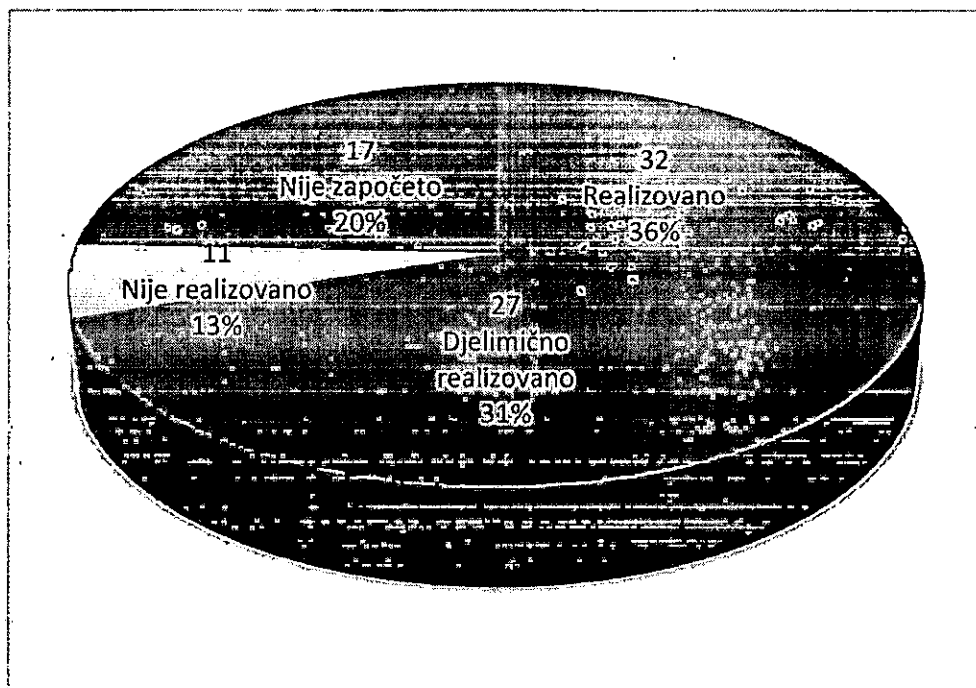
I REZIME

Četvrti Akcioni plan energetske efikasnosti 2019-2021. godina (4. APEE) usvojen je u junu 2019. godine. Plan sadrži jedan operativni cilj (indikativni cilj energetske efikasnosti iskazan kao planirana ušteda energije do kraja 2021. godine). Tokom trogodišnjeg plana postignuta je realizacija potrošenih sredstava u iznosu od 84% od cijelog planiranog iznosa. Ključni izazov je da se finalizuje implementacija softvera za proračun energetske karakteristika zgrada (MEEC — *Montenegrin Energy Efficiency Certification*) gdje će se moći proračunati uštede i izdavati sertifikovani energetske pasoš za dati objekat gdje je rađen proračun kojoj energetskoj klasi pripada isti.

Planirane uštede je potrebno postići kroz realizaciju mjera energetske efikasnosti podijeljenih u 6 sektora na sljedeći način:

1. Horizontalne EE mjere (7 mjera),
2. EE mjere u zgradama (4 mjere),
3. EE mjere za domaćinstva (2 mjere),
4. EE mjere za javni sektor (4 mjere),
5. EE mjere za sektor komercijalnih usluga i sektor industrije (1 mjera),
6. EE mjere za sektor transporta (2 mjere),
7. EE mjere na strani ponude energije - transformacija, prenos i distribucija (7 mjera).

Realizacija mjera energetske efikasnosti 4. APEE prati se kroz definisane aktivnosti, kojih ukupno ima 87. Od ukupnog broja planiranih aktivnosti za trogodišnji period, u 2021. godini je započeta realizacija 70 aktivnosti, dok realizacija preostalih 17 nije započeta odnosno predviđena je za 2022. godinu. Od 70 aktivnosti čija realizacija je započeta, uspješno je realizovano 32, djelimično realizovano 27, a 11 aktivnosti nijesu realizovane. Grafički prikaz realizacije aktivnosti dat je na Slici 1.

Slika 1: Grafički prikaz realizacija aktivnosti 4. APEE u 2021. godini

Prethodna godina obilježena je u Crnoj Gori, kao i u čitavom svijetu, velikim nepovoljnim uticajem krize izazvane pandemijom COVID-19. Ova kriza je uzrokovala kašnjenje u realizaciji određenog broja aktivnosti planiranih u izvještajnom periodu. Pored toga, zbog rezultata parlamentarnih izbora i tranzicije vlasti, u Crnoj Gori je u 2021. godini došlo do značajnih organizacionih i kadrovskih promjena. Pomenute okolnosti su takođe u značajnoj mjeri uticale na dinamiku realizacije planiranih aktivnosti, a time i na nivo ostvarivanja zacrtanih ciljeva u prethodnom periodu.

Prethodno opisani razlozi su doveli do relativno visokog procenta djelimično realizovanih aktivnosti. Dodatno na ovaj procenat utiče i činjenica da je za većinu njih planirana višegodišnja realizacija odnosno da se puni efekat očekuje u trećoj godini implementacije. Od 11 aktivnosti koje nisu realizovane, 6 aktivnosti je izazvana nastalom situacijom po pitanju pandemije COVID-19, ali i restrikcijama u budžetu izazvanih ukupnom ekonomskom situacijom.

Detaljniji tabelarni prikaz realizacije aktivnosti po sektorima dat je u Tabeli 1 u nastavku:

Tabela 1: Prikaz statusa realizacije aktivnosti 4. APEE u 2021. godini

Pregled realizacije aktivnosti po sektorima	Realizovano	Djelimično realizovano	Nije realizovano	Nije započeto
Horizontalne EE mjere	6	2	5	0
EE mjere u zgradama	11	6	1	9
EE mjere za domaćinstva	3	5	1	2
EE mjere za javni sektor	3	7	1	3
EE mjere za sektor komercijalnih usluga i sektor industrije	0	1	1	1
EE mjere za sektor transporta	3	3	1	1
EE mjere na strani ponude energije	5	4	1	1
Ukupno	32	27	11	17

Po pitanju glavnih indikatora učinka definisanih po prethodno navedenim sektorima, a koji su relevantni za 2021. godinu važno je istaknuti sljedeće:

- Stepem usaglašenosti pravnog okvira u oblasti energetske efikasnosti sa EU pravnim okvirom, shodno obavezama po osnovu članstva u Energetskoj zajednici je 82%;
- Eko fond je operativan i u 2021. godini i investirali su u projekte energetske efikasnosti za domaćinstva, transport i EE zgrade;
- 136 građana je ostvarilo podršku za unapređenje energetske efikasnosti u svojim domaćinstvima;
- Nivo ulaganja u mjere energetske efikasnosti u javnom sektoru u 2021. godini iznosio je 5,1 mil €;
- Glavni grad Podgorica se pozicionirao kao dobar primjer po pitanju razvoja održivog transporta i unapređenje urbane mobilnosti, kao i EE u zgradama;
- Nivo investicionih ulaganja na strani ponude energije koje doprinose energetskoj efikasnosti elektroenergetskih postrojenja za 2021. godinu iznosio je 60,65 mil. €.

II INFORMACIJA O NAPRETKU U POSTIZANJU OPERATIVNIH CILJEVA

1. Horizontalne mjere

U dijelu horizontalnih mjera u 2021. godini posebna pažnja je bila posvećena unapređenju zakonodavnog i planskog okvira u oblasti energetske efikasnosti.

Ministarstvo kapitalnih investicija je pripremilo nacrt izmjena i dopuna Zakona o efikasnom korišćenju energije u cilju njegove harmonizacije sa Regulativom 2017/1369/EU o energetskom označavanju proizvoda i Direktivom 2010/31/EU o energetskoj efikasnosti zgrada. Finalizacija i stavljanje zakon u dalju proceduru se očekuje krajem 2021. godine. Vlada Crne Gore je 1. decembra 2021. godine utvrdila Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o efikasnom korišćenju energije. Shodno odluci nove Vlade Crne Gore iz maja 2022.godine, Zakon o izmjenama i dopunama je jedan od 26 propisa koji su povučeni iz skupštinske procedure. Ponovno utvrđivanje teksta predmetnog zakona se očekuje u III kvartalu 2022.godine.

Takođe, Ministarstvo u skladu sa Zakonom o efikasnom korišćenju energije kontinuirano radi na usklađivanju pravnog okvira u oblasti uvođenja zahtjeva eko dizajna i označavanja energetske efikasnosti proizvoda koji utiču na potrošnju energije. U 2021. godini su donesena 5 propisa kojim se uređuje označavanje energetske efikasnosti, pravilnik o tehničkim zahtjevima eko dizajna uređaja za grijanje i hlađenje vazduha, visokotemperaturnih procesnih čilera i ventilator-konvektora, pravilnik o tehničkim zahtjevima eko dizajna za profesionalne rashladne ormare, ormare za brzo hlađenje ili zamrzavanje, kompresorsko-kondenzatorske jedinice i procesne čilere, pravilnik o zahtjevima eko dizajna za servere i uređaje za skladištenje podataka, pravilnik o tehničkim zahtjevima eko dizajna za računare, pravilnik o tehničkim zahtjevima eko dizajna za izvore svjetlosti i zasebne predspojne sprave.

Po pitanju unapređenja planskog okvira u oblasti energetske efikasnosti važno je pomenuti da je izmjenama i dopunama Zakona o energetici („Sl. list CG“ br.5/16, 51/17 i 82/20) kao ključni strateški dokument u oblasti energetike i energetske efikasnosti uveden Nacionalni energetski i klimatski plan. Aktivnosti na izradi prvog Nacionalnog energetskog i klimatskog plana su nastavljene uz podršku GIZ-a i u saradnji sa Sekretarijatom energetske zajednice.

I pored situacije sa COVID-19 pandemijom u 2021. godini su intenzivirane aktivnosti na sprovođenju obuka za uvođenje sistema upravljanja energijom (energetskog menadžmenta) u javnom sektoru. Naime, koncept upravljanja energijom u javnom sektoru je značajno unaprijeđen izmjenama i dopunama Zakona iz aprila 2019. godine i Ministarstvo kapitalnih investicija je u saradnji sa Mašinskim fakultetom Univerziteta Crne Gore utvrdilo program obuka za energetske menadžere koji se sastoji od 7 modula. Realizacija programa obuke je otpočela uz podršku Mašinskog fakulteta Univerziteta Crne Gore. Prva radionica je održana u decembru 2019. godine, a radionice za naredna 6 modula su održane u toku 2020. i 2021. godine. Zbog situacije sa pandemijom COVID-19 dio predavanja je organizovan u online formatu.

Pored toga, važno je pomenuti da je u izvještajnom periodu sproveden niz aktivnosti na uspostavljanju početka rada Eko fonda. Realizacija konkretne finansijske podrške planirana je za 2022. godinu.

U 2021. godini, nastavljene su aktivnosti na podizanju svijesti o značaju i efektima primjene mjera energetske efikasnosti. Situacija sa pandemijom COVID-19 je onemogućila realizaciju određenih planiranih aktivnosti, pa su mnogi događaji održani u online formatu. Pregled ključnih promotivnih aktivnosti je dat u nastavku:

- U martu 2021. godine, Ministarstvo kapitalnih investicija i Glavni grad Podgorica organizovali su jednodnevni događaj sa ciljem obilježavanja svjetskog Dana energetske efikasnosti u okviru kojeg je građanima dijeljeno 500 LED sijalica, punjače za mobilne telefone i promotivni materijal.
- Program Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP), u saradnji sa Vladom Crne Gore i Privrednom komorom Crne Gore organizovalo je drugu po redu međunarodnu konferenciju – „Zeleni dani – Redefinisanje razvoja“- kroz seriju virtuelnih razgovora 2. i 3. septembra 2021. godine. Okupila je više od 300 učesnika iz dvadeset zemalja svijeta. Na konferenciji su razmotreni izazovi i potreba prelaska sa linearnog na model cirkularne ekonomije, nove strategije upravljanja resursima, razvoj novih poslovnih modela, upravljanje inovacijama, ambiciozni klimatski ciljevi i Evropski zeleni dogovor kao mapa puta za postizanje održivosti ekonomije EU, te oporavak sektora turizma u vremenu krize izazvane pandemijom COVID-19;
- Evropska nedjelja mobilnosti obilježena je aktivnostima koje su obuhvatile postavljanje parkinga za bicikla ispred institucija Glavnog grada Podgorice sa ciljem podsticanja građana da za obavljanje svojih redovnih aktivnosti koriste bicikl.

2. EE mjere u zgradama

Glavne aktivnosti po pitanju unapređenja okvira za energetske efikasnost zgrada se realizuju u okviru podrške Vlade Republike Njemačke, preko KfW banke, a koje se odnose na izradu softvera za proračun energetske karakteristika zgrada, kao i inventara zgrada u Crnoj Gori u cilju obezbjeđenja uslova za energetske sertifikovanje zgrada.

U 2019. godini je izvršeno prikupljanje podataka i finalizovan je proces izrade inventara zgrada i definisanja referentnih zgrada, a na osnovu kojeg su u 2020. godinu započete aktivnosti na definisanju minimalnih zahtjeva energetske efikasnosti.

Softvera za proračun energetske karakteristika zgrada (MEEC — Montenegrin Energy Efficiency Certification) je finalizovana i dostupan je za preuzimanje (www.meec.me). Metodologija proračuna energetske karakteristika je bazirana na standardu DIN V 18599 sa određenim prilagođavanjima crnogorskom zakonodavstvu (podaci o klimi, korisnički profili, biblioteka sa građevinskim materijalima, faktori konverzije itd.). U okviru EEPPB projekta (podrška KfW banke) obezbijedena podrška za realizaciju pilot sertifikovanja energetske karakteristika 34 javna objekta. Aktivnost započeta u 2021. godini i finalizovana početkom 2022. godine.

Realizacija preostalih aktivnosti 4. APEE po pitanju unapređenja okvira za energetske efikasnost zgrada (obuke ovlašćenih lica na novom softveru za energetske sertifikovanje zgrada, uspostavljanje sistema kontrole izdatih sertifikata, pilot sertifikovanje objekata u Crnoj Gori i dr.), koje su planirane za 2021. godinu je započeta. U okviru EEPPB projekta (podrška KfW banke) realizovane su aktivnosti na treningu trenera za primjenu softvera za sertifikovanje energetske karakteristika zgrada. Dalje jačanje lokalnih kapaciteta za vršenje energetske pregleda i sertifikovanje zgrada i izradi registra izdatih sertifikata biće nastavljen u 2022. godini.

Aktivnosti planirane u dijelu vršenja redovnih energetske pregleda sistema za grijanje i sistema za klimatizaciju nijesu realizovane, ali je obezbijedena podrška za njihovu realizaciju u okviru saradnje sa KfW bankom - projekat „Unapređenje energetske efikasnosti u javnim zgradama“. Razlog za kašnjenje

u realizaciji predmetnih aktivnosti je promjena u pravnom okviru EU (Direktive o energetskej efikasnosti zgrada) što je zahtijevalo intervencije u Zakonu o efikasnom korišćenju energije. Odgovarajuće izmjene u dopune ovog zakonskog rješenja su pripremljene u 2021. godini i nalaze se u Skupštinskoj proceduri. Nakon usvajanja Zakona o efikasnom korišćenju energije pristupiće se analizi promjene modela za realizaciju ove obaveze u skladu sa novijom praksom u EU.

3. EE mjere za domaćinstva

Podrška domaćinstvima za unapređenje energetske efikasnosti obezbijedena je kroz treću fazu programa "Energetski efikasan dom", za čiju realizaciju su obezbijedena sredstva, iz budžeta Crne Gore u iznosu od 200.000 €, a koja su bila namijenjena za subvenciju kamate za kredite za:

- kupovinu i ugradnju sistema za grijanje na moderne oblike biomase (pelet, briket);
- kupovinu i ugradnju visokoefikasnih toplotnih pumpi za grijanje objekta,
- kupovinu i ugradnju multisplit sistema za grijanje/hlađenje objekta,
- ugradnju termoizolacije na fasadi stambenog objekta,
- ugradnju energetski efikasne fasadne stolarije,
- kupovinu i ugradnju fotonaponskih sistema uz primjenu razmjene na mjestu konekcije.

U okviru Programa, građani su u prilici da apliciraju za beskamratne kredite do maksimalnog iznosa do 10.000 eura, sa periodom otplate do 6 godina, za sprovođenje prethodno navedenih mjera energetske efikasnosti u svojim domaćinstvima.

U periodu oktobar-decembar 2021. godine partnerske banke su odobrile 240 kredita za građane za implementaciju mjera energetske efikasnosti u okviru Programa. Ukupan iznos investicije u mjere energetske efikasnosti za 136 domaćinstava, a ukupan iznos kamata i naknada koji je pokriven iz Budžeta Crne Gore 73.868,36 eura.

Pored toga EBRD banka je realizovala pripremne aktivnosti na uključivanju CKB banke u Crnoj Gori u projekat *GEFF-Residential* kroz koji bi se obezbijedila održivija finansijska podrška domaćinstvima na investiranju u mjere energetske efikasnosti. CKB banka je aktivirala liniju za građane za podršku implementaciji mjera energetske efikasnosti u januaru 2021. godine.

4. EE mjere za javni sektor

U 2021. godini nastavljena je realizacija namjenskih projekata energetske efikasnosti koji se finansiraju po osnovu zajmova kod međunarodnih banaka u koordinaciji Ministarstva kapitalnih investicija:

1. Energetska efikasnost u Crnoj Gori (MEEP)

U okviru prve faze projekta (MEEP1), koja se završila u martu 2018., energetski je unaprijeđeno 25 javnih objekata (devet obrazovnih i 16 zdravstvenih). Sredstva za drugu fazu projekta (MEEP2) obezbijedena su kreditom od strane Međunarodne banke za obnovu i razvoj u iznosu od 6 miliona eura. Druga faza projekta započela je 1. IX 2018. i trajaće do 31. XII 2023. Predmet MEEP 2 projekta je poboljšanje energetske karakteristika novih 20 zdravstvenih objekata, a radiće se na uspostavljanju:

- monitoring sistema za praćenje potrošnje energije i nivoa komfora u zdravstvenim objektima i
- održivog sistema finansiranja projekata energetske efikasnosti u javnom sektoru. Održivi sistem finansiranja, omogućiće da se nakon realizacije druge faze projekta, radovi na primjeni mjera

energetske efikasnosti u ostalim zdravstvenim objektima, finansiraju iz ušteda koje se ostvaruju u adaptiranim zdravstvenim objektima.

Od početka realizacije MEEP 2, ukupno je adaptirano 8 zdravstvenih objekata, i to: domovi zdravlja u Danilovgrad, Podgorica, Žabljak, Nikšić, Golubovci, Pljevlja, Mojkovac, Kotor.

U okviru MEEP 2, u 2021. godini su sprovedene sljedeće aktivnosti:

- Izvedeni su radovi na unapređenju energetske karakteristika objekata: Dom zdravlja Tivat, Specijalna bolnica Dobrota i Specijalna bolnica Risan. Vrijednost ugovorenih radova iznosi 1.149.356,49€.
- - Započeti su tenderski postupci za odabir izvođača radova na sprovođenju mjera energetske efikasnosti na domovima zdravlja: Danilovgrad, Mojkovac, Podgorica – Golubovci i Pljevlja – Žabljak i Opšta bolnica Nikšić.
- Predviđena sredstva za izvođenje ovih radova iznose 1.750.000 €.

2. Program energetske efikasnosti u javnim zgradama – faza II (EPPB II)

Druga faza „Programa energetske efikasnosti u javnim zgradama” se realizuje po osnovu Ugovora o kreditu, Ugovora finansijskom doprinosu i Posebnog ugovora, koji su potpisani sa KfW bankom, u decembru 2014. Za potrebe implementacije projekta obezbjeđena su sredstva od KfW banke u iznosu od 22,274 mil eura (20 mil eura kredit + 2,274 mil eura donacija). Takođe, planiran je i sopstveni doprinos u iznosu od 1,3 mil eura.

Drugom fazom „Programa energetske efikasnosti u javnim zgradama” obuhvaćena je primjena mjera energetske efikasnosti u odabranim obrazovnim i socijalnim ustanovama i administrativnim objektima, kao i primjena pratećih mjera, koje obuhvataju podršku u ispunjavanju obaveza proisteklih iz Zakona o efikasnom korišćenju energije. Implementacija druge faze je započela januara 2015, dok je završetak planiran za avgust 2021.

Cilj programa je unapređenje energetske karakteristika objekta, kako bi se obezbijedila potrošnja energije od najviše 150 kWh/m² za objekte na sjeveru, 125 kWh/m² za objekte u centralnoj zoni i 100 kWh/m² za objekte na jugu Crne Gore. Ciljna grupa programa su učenici, nastavno i ostalo osoblje u obrazovnim ustanovama, zaposleni u administrativnim objektima i korisnici i zaposleno osoblje u socijalnim ustanovama.

U 2020. godini sprovedene su sljedeće aktivnosti:

- U 2020. godini radovi su izvođeni na primjeni mjera energetske efikasnosti u zgradi državnih organa na Rimskom trgu u Podgorici, a sve u skladu sa Planom rekonstrukcije službenih zgrada za periodu 2020-2022., što predstavlja obavezu proizašlu iz zakona o efikasnom korišćenju energije.
- Izvršena je implementacija mjera energetske efikasnosti na zgradi državnih organa na Rimskom trgu u Podgorici. Vrijednost izvedenih radova je
- 5.3 mil. €.
- Završeno izvođenje radova na JPU „Naša radost”. Vrijednost izvedenih radova je 2.55mil. €.

- Sprovedene su pripremne aktivnosti na uspostavljanju Centralnog informacionog sistema za monitoring potrošnje energije i vode u javnom sektoru. U septembru 2020. godine finalizovana procedura za izbor konsultanta za realizaciju ovog posla i odabrana firma Alarm automatika (Hrvatska).
- Finalizovana prva verzija softvera za proračun energetske karakteristika zgrada.

3. Unapređenje energetske efikasnosti u javnim zgradama (EIII)

Projekat pod nazivom „Unapređenje energetske efikasnosti u javnim zgradama“ se realizuje po osnovu Ugovora o kreditu i Ugovora o grantu, potpisanim sa KfW bankom, u decembru 2019. i Posebnog ugovora, potpisanog u avgustu 2020.

Za potrebe implementacije projekta obezbijedena su sredstva iz kredita KfW banke u iznosu od 45 miliona eura, iz donacije Evropske unije (WBIF_REEP Plus) u iznosu od 4,5 miliona eura. Takođe, planiran je i sopstveni doprinos u iznosu od 10 miliona eura.

Cilj projekta je poboljšanje energetske efikasnosti u odabranim administrativnim zgradama, obrazovnim i socijalnim ustanovama, kao i podrška u ispunjavanju obaveza propisanih Zakonom o efikasnom korišćenju energije, a koje su proizašle iz EU direktiva. Osim navedenog, smatra se da će postizanje cilja projekta doprinijeti smanjenju emisije gasova sa efektom staklene bašte i postizanju planiranog nacionalno određenog doprinosa (INDC/ PNOD). Takođe, očekuje se i pozitivan uticaj na upošljavanje domaćih građevinskih i konsultantskih firmi, što treba da doprinese održavanju kontinuiteta njihovih prihoda, kao i očuvanju postojećih i stvaranju novih radnih mjesta.

U 2021. godini sprovedene su sljedeće aktivnosti:

- Ugovorena priprema Detaljnih energetske pregleda;
- Tenderski postupak za odabir Konsultanta na implementaciji projekta je u toku.

Takođe treba pomenuti aktivnosti jedinica lokalnih samouprava na implementaciji mjera energetske efikasnosti u javnim komunalnim preduzećima po pitanju uvođenja efikasnih rješenja u sistemima javne rasvjete i sistema vodosnabdijevanja. Na osnovu dostavljenih podataka evidentirani su projekti u objektima u nadležnosti Glavnog grada Podgorice, Opštine Herceg Novi i Opštine Pljevlja i to:

- U Podgorici je u okviru projekta modernizacije javne rasvjete – faza II čija je vrijednost 4.700.000,00 izvršena zamjena i ugradnja 2.500 zastarelih i neefikasnih svjetiljki novim LED svjetiljkama. Nakon realizacije ove faze projekta pokrivenost LED rasvjetom se povećala na oko 80%;
- Glavni grad Podgorica je započeo realizaciju pilot projekta za smanjenje gubitaka u vodovodnom sistemu. Cilj projekta je povećanje efikasnosti sistema vodosnabdijevanja i stvaranje ušteta na svim poljima kroz smanjenje gubitaka. Oblast koja je obuhvaćena pilot projektom odnosi se na područje Donje Gorice, Donjih Kokota, kao i naselje Beri, Farmaci, Lekići i Grbavci. Usljed situacije sa COVID-19 virusom niz započetih aktivnosti je usporen ili obustavljen u 2020 i 2021. godini.
- U Opštini Herceg Novi izvršeno je postavljanje oko 220 stubova sa modernom LED rasvjetom koja ispunjava najsavremenije standarde u pogledu energetske efikasnosti;

- Uz tehničku podršku UNDP-a urađen je detaljan energetska pregled i inventar sistema javne rasvjete u opštini Pljevlja i pripremljen je predmjer i predračun rekonstrukcije i modernizacije uz procijenjenu uštedu u električnoj energiji i projekciju smanjenja CO2.
- Na inicijativu Opštine Pljevlja, a uz podršku UNDP-a urađeni su energetska pregledi 5 stambenih zgrada u Pljevljima.

5. EE mjere za sektor komercijalnih usluga i sektor industrije

Ministarstvo za ekonomski razvoj je u okviru projekta IPA 2014 "Unapređenje poslovnog okruženja i konkurentnosti privatnog sektora u Crnoj Gori (BESME)", obezbijedilo tehničku podršku za izradu odgovarajuće analize potencijala preduzeća na nivou sektora prerađivačke industrije za unapređenje energetske efikasnosti sa odgovarajućim preporukama za implementaciju.

Na osnovu sprovedene analize konsultant je u junu 2020. godine sačinio Izveštaj kojim je obuhvaćeno 12 preduzeća iz sektora prerađivačke industrije, za koje je pripremljena procjena potencijala i predlog mjera za unapređenje energetske efikasnosti.

Sredstava za implementaciju podrške za konkretne projekte nijesu obezbijedena u okviru BESME projekta zbog situacije sa COVID-19 pandemijom.

6. EE mjere za sektor transporta

U 2021. godini nastavljena je realizacija aktivnosti u sektoru transporta kako u dijelu izrade analiza i studija na lokalnom nivou tako i na implementaciji demonstrativnih pilot projekata. Realizacija svih aktivnosti je snažno podržana od strane donatora i međunarodnih organizacija (UNDP, GIZ i dr.). Najvažnije realizovane aktivnosti su:

- U okviru akcije pod nazivom „Podgorica na dva točka“ Glavni grad Podgorica je realizovao program subvencija za bicikla i električne trotinete u vrijednosti 50.000 €.
- Evropska nedjelja mobilnosti obilježena je aktivnostima koje su obuhvatile postavljanje parkinga za bicikla ispred institucija Glavnog grada Podgorice sa ciljem podsticanja građana da za obavljanje svojih redovnih aktivnosti koriste bicikl.
- Realizovana je pilot projekat kupovine elektronske vozne karte, koja predstavlja jedinstvenu voznu kartu koja omogućava korišćenje više priložnika u različitim vremenskim periodima. Usluga elektronske vozne karte je aktivna u 2021. godini.
- Uvedena je mobilna aplikacija „KlikBus“ koja građanima olakšava upotrebu linijskog gradskog i prigradskog prevoza. Putem navedene aplikacije omogućeno je praćenje autobusa u realnom vremenu, pregled reda vožnje, stajališta, kupovina karata i korišćenje elektronske karte, kao i 16 novih autobusa koje je kupio Glavni Grad u cilju poboljšanja prevoza;

7. EE mjere na strani ponude energije - transformacija, prenos i distribucija

U dijelu unapređenja energetske infrastrukture, nastavljena je rekonstrukcija i modernizacija HE Piva i Perućica, a ujedno su nastavljene i aktivnosti na rekonstrukciji malih HE u vlasništvu EPCG. Investiciona ulaganja u proizvodne objekte u 2021. godini su bila na nivou 2,2 mil. €.

Od strane CGES-a je nastavljeno sa realizacijom projekata razvoja prenosne mreže i unapređenje njene eksploatacije. U 2021. godini investiciona ulaganja su iznosila 8 mil. €.

Investiciona ulaganja u projekte razvoja distributivne mreže i unapređenje njene eksploatacije, koja realizuje CEDIS, u 2021. godini su iznosila 13.6. € i odnosila su se projekte izgradnje i rekonstrukcije primarne i sekundarne distributivne mreže, projekte upravljanja i automatizacije distributivne mreže i projekte razvoja koncepcije distributivne mreže i uvođenja savremenih sistema mjerenja i „smart grid“ rešenja. Takođe, u 2021. godini nastavljena je ugradnja brojila u okviru III faze AMM projekta. Do kraja 2021. godine, oko 80,16% ukupnog broja brojila aktivnih potrošača u CG je pokriveno savremenim sistemom mjerenja (AMM).

III TABELA ZA IZVJEŠTAVANJE NA KRAJU DRUGE GODINE SPROVOĐENJA (ZA 2021. GODINU)

U Tabeli 1 je dat prikaz elemenata neophodnih za efikasno sprovođenje i praćenje pojedinačnih aktivnosti definisanih u okviru EE mjera 4. APEE.

Tabela 3: Pregled elemenata neophodnih za efikasno sprovođenje i praćenje pojedinačnih aktivnosti iz 4. APEE

OPERATIVNI CILJ											
Indikativni cilj energetske efikasnosti (planirana ušteda energije do kraja 2021. godine u iznosu 19,64 ktoe)											
Indikator		Početna vrijednost (2019)			Prelazna vrijednost (2020)			Ciljna vrijednost (2021)			
Nivo postignutih ušteda energije za period 2019-2021. godina		0 ktoe (nulta vrijednost)			Nivo ušteda energije se utvrđuje na trogodišnjem nivou te nije moguće odrediti prelaznu (godišnju) vrijednost.			19,64 ktoe (100% ostvarenje indikativnog cilja)			
HORIZONTALNE EE MJERE											
Indikator učinka 1: Step en usaglašenosti pravnog okvira u oblasti energetske efikasnosti sa EU pravnim okvirom, shodno obavezama po osnovu članstva u Energetskoj zajednici			Početna vrijednost (2019): 75%			Prelazna vrijednost (2020): 85%			Ciljna vrijednost (2021): 100%		
Indikator učinka 2: Eko-fond funkcionalan i uspostavljeni mehanizmi podrške za projekte energetske efikasnosti			Početna vrijednost (2019): Obezbjede ni osnovni preduslovi za uspostavljanje Eko-fonda			Prelazna vrijednost (2020): Obezbjede ni osnovni preduslovi za funkcionisanje Eko-fonda			Ciljna vrijednost (2021): Obezbjede na finansijska podrška za realizaciju projekata energetske efikasnosti u iznosu 200.000 €		
EE mjera	Aktivnosti za realizaciju mjere	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Status realizacije	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Sredstva planirana (€)	Sredstva realizovana (€)	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
H.1: Razvoj osnovnog legislativnog, regulatornog i institucionalnog okvira za EE u Crnoj Gori	1) Izmjene i dopune Zakona o efikasnom korišćenju energije	IO1: Zakon u potpunosti usklađen sa Regulativom 2017/1369/EU o energetskom označavanju proizvoda i Direktivom	MKI	II 2020	I 2021			5.000 1.000	1.000 0,00	budžet MKI donacija (GIZ)	Ministarstvo kapitalnih investicija nastavlja sa izmjenama i dopunama zakona za III kvartal 2023 godinu.

		2010/31/EU o energetskej efikasnosti zgrada Ostvarena vrijednost 2021: Pripremljen nacrt izmjena i dopuna Zakona o efikasnom korišćenju energije Vlada je usvojila u decembru 2021.									
2)	Dalje donošenje podzakonskih akata, radi njihovog usklađivanja sa Zakonom i zahtjevima inoviranih EU direktiva/regulativa	IO1: Propisi doneseni u skladu sa PPCG-om Ostvarena vrijednost 2021: Doneseno 5 novih propisa u oblasti energetske efikasnosti na osnovu Zakona o efikasnom korišćenju energije	MKI	I 2021	IV 2021		5.000 5.000	2.000 1.000	budžet MKI donacija (GIZ i EBRD)	Za 2022. godinu planirati nastavak aktivnosti na donošenju propisa u skladu sa ažuriranim PPCG-om	
3)	Dalje jačanje kapaciteta za sprovođenje Zakona (Ministarstvo kapitalnih investicija, jedinice lokalnih samouprava)	IO1: Broj zaposlenih u Ministarstvu kapitalnih investicija na poslovima energetske efikasnosti Ostvarena vrijednost 2021: Broj stalno zaposlenih u Ministarstvu	MKI, organi državne uprave, JLS	I 2019	IV 2021	Realizacija ovih aktivnosti je planirana za drugu polovinu 2022 godine, upućena su nova imenovanja za energetske menadžere preko	0,00	0,00		Za 2022. godinu obezbijediti odgovarajuće kapacitete u Ministarstvu kapitalnih investicija neophodne za uspješnu implementaciju Zakona o efikasnom korišćenju	

		<p>kapitalnih investicija na poslovima energetske efikasnosti nije izmijenjen.</p> <p>IO2: Broj imenovanih energetskih menadžera</p> <p>Ostvarena vrijednost 2021: Broj imenovanih energetskih menadžera/kontakt osoba za energetsku iz 2021. godine se promjenio na 22 za JLS i 10 za državne organe)</p>					zajednice opština.				energije naročito u dijelu upravljanja energijom u javnom sektoru i sertifikovanja energetskih karakteristika zgrada
4)	Uspostavljanje inspekcije za energetske efikasnost u Upravi za inspeksijske poslove	<p>IO1: Imenovan inspektor za energetske efikasnost</p> <p>Ostvarena vrijednost 2021: Izmjenama i dopunama Zakona o efikasnom korišćenju energije („Sl. list CG“ 25/19) stvoren zakonski preduslov za imenovanje inspektora za energetsku</p>	UIP, MKI	III 2019	IV 2021		IV 2021	0,00	0,00		Nastaviti sa aktivnostima na zapošljavanju inspektora za energetske efikasnost.
							Zapošljavanje inspektora za energetske efikasnost zahtijeva izmjene sistematizacije Uprave za inspeksijske poslove i sprovođenje odgovarajućeg konkursa, a što zahtijeva dodatno vrijeme.				

		efikasnost u okviru Uprave za inspeksijske poslove. Nije bilo konkretnih aktivnosti po ovom pitanju u 2021. godini, a što je bilo uslovljeno otežanim zapošljavanjem kako zbog restrikcija u budžetu zbog COVID-19 situacije, kao i ograničenja usljed održavanja parlamentarnih izbora.									
H.2: Donošenje planskih dokumenata za EE	1) Donošenje novog trogodišnjeg Plana rekonstrukcije službenih zgrada u državnoj svojini za period 2020-2022	IO1: Usvojen plan rekonstrukcije službenih zgrada u državnoj svojini za period 2020-2022 Ostvarena vrijednost: Promjene plana rekonstrukcije službenih zgrada donesen u 2019 godini	MKI	III 2019	IV 2021	Promjene plana rekonstrukcije službenih zgrada donesen u 2019 godini	5.000,00 110.000	1.000,00	budžet MKI	Plan donesen u decembru 2019. godine. Preduslovi za realizaciju aktivnosti predviđenih Planom rekonstrukcije službenih zgrada u državnoj svojini obezbijeđeni u okviru EEPB projekta.	
	2) Unapređenje procesa planiranja kroz uspostavljanje specijalizovanih obuka za	IO1: Broj obuka na temu planiranja u oblasti energetske efikasnosti	MKI, organi državne uprave, JLS	I 2019	IV 2021	Realizacija ovih aktivnosti planirana je za III kvartal 2022.	5.000,00 10.000,00	Uključeno u sredstva prikazana za mjeru P.4	budžet MKI donacija (GIZ)	Nastaviti sa realizacijom modula obuke za upravljanje energijom na temu	

	upravljanje energijom (povezano sa mjerom P.4)	Ostvarena vrijednost 2021: U okviru programa obuke za upravljanje energijom ustanovljen posebni modul koji se bavi planiranjem mjera energetske efikasnosti, a čija realizacije u praksi je planiran za 2022. godinu.									planiranja mjera energetske efikasnosti.
3)	Donošenje programa energetske efikasnosti od strane jedinica lokalnih samouprava	IO1: Broj donesenih programa za unapređenje energetske efikasnosti Ostvarena vrijednost 2021: Izmjenama i dopunama Zakona o efikasnom korišćenju energije („Sl. list CG“ 25/19) unaprijeđen zakonski okvir u dijelu obaveza planiranja u oblasti energetske efikasnosti od strane JLS. U 2021. godini ni jedan novi program za unapređenje energetske efikasnosti JLS nije	JLS	I 2019	IV 2021		Realizacija ovih aktivnosti planirana je za IV kvartal 2022 godine, jer je izmjena zakona o korišćenju energije povučena sa vlade kao i 26 drugih zakona.	0,00	0,00		Intenzivirati aktivnosti na jačanju kapaciteta JLS na izradi planskih dokumenata za energetske efikasnost, naročito trogodišnjih programa za unapređenje energetske efikasnosti (mjera H.1).

		dostavljen Ministarstvu.									
4)	Donošenje planova za poboljšanje energetske efikasnosti od strane snabdjevača energijom i distributera energenata	IO1: Nivo ulaganja u unapređenje energetske efikasnosti od strane snabdjevača energijom i distributera energenata Ostvarena vrijednost 2021: Izmjenama i dopunama Zakona o efikasnom korišćenju energije („Sl. list CG“ 25/19) unaprijeđen zakonski okvir u dijelu obaveza planiranja u oblasti energetske efikasnosti od strane snabdjevača energijom i distributera energenata. U 2021. godini nije donesen ni jedan novi program za unapređenje energetske efikasnosti od strane ovih subjekata, a što je bilo uslovljeno složenom situacijom usled	Snabdjevači energijom i distributeri energenata	I 2019	IV 2021		Realizacija ovih aktivnosti planirana je za IV kvartal 2022 godine, jer je izmjena zakona o korišćenju energije povučena sa vlade kao i 26 drugih zakona.	0,00	0,00		Intenzivirati komunikaciju sa snabdjevačima energijom i distributerima energenata u cilju konkretizacije aktivnosti na realizaciji zakonskih obaveza po pitanju planiranja/ realizacije mjera energetske efikasnosti kod krajnjih potrošača.

		pandemije COVID-19 virusa.									
	5) Izrada predloga Nacionalnog energetskeg i klimatskog plana (NECP)	IO1: Pripremljen predlog Nacionalnog energetskeg i klimatskog plana Ostvarena vrijednost 2021: Nacionalni energetskeg i klimatski plan uveden kroz izmjene i dopune Zakona o energetici kao ključni strateški dokument u oblasti energetike. Nastavljene aktivnosti na izradi NECP-a u okviru projekta GIZ CDCPIII. Finalizacija nacrt dokumenta planirana za 2023. godine.	MKI, MORIT	I 2019	IV 2021		II 2022 U saradnji sa donatorima potrebno je obezbijediti dodatnu podršku za izradu NECP-a i Strateške procjene uticaja. Procedura donošenja NECP-a kao ključnog planskog dokumenta za oblast energetike zahtijevaće dodatno vrijeme i njegovo donošenje se ne očekuje prije II kvartala 2023 godine.	100.000	70.000	donacija (GIZ CDCP III)	Intenzivirati aktivnosti na izradi NECP-a u cilju ispunjavanja preuzetih obaveza prema Energetskoj zajednici.
H.3: Uspostavljanje održivog modela finansiranja projekata energetske	U 2019. godini biće finalizovane aktivnosti na uspostavljanju Eko-fonda i stvoreni uslovi za početak rada. Društvo će početi sa radom	IO1: Eko-fond operativan Ostvarena vrijednost 2020: Ispunjeni svi preduslovi za	MORT, MKI, Eko-fond	I 2019	IV 2021		Realizacija ove aktivnosti je odložena za III kvartal 2022 godine, zbog usklađivanja memorandum	10.000 1350.000,00	5.000 50.000	budžet MORT donacija (UNDP i drugi potencijalni donatori)	Nakon početka rada Eko-fonda intenzivirati aktivnosti na uspostavljanju projekata podrške unapređenju

efikasnosti kroz Eko fond	danom upisa u Centralni registar privrednih subjekata. Nakon uspostavljanja Eko-fonda, u implementacionom periodu 4. APEE, sprovede se aktivnosti na uspostavljanju odgovarajućih programa podrške za projekte koji doprinose unapređenju energetske efikasnosti.	funkcionisanje Eko fonda IO2: Obezbijedeni nivo finansijske podrške za realizaciju projekata energetske efikasnosti Ostvarena vrijednost 2021: Realizacija konkretne finansijske podrške planirana za 2021. godinu.		III 2020	IV 2021		a o saradnji između ministarstva i eko fonda	1.150.000		sopstvena sredstava Eko fonda - projekcija za 2 godine	energetske efikasnosti kako bi se postigli potrebni efekti u 2021. godini
	Javni konkurs je raspisan u IV kvartalu prethodne godine, odnosno 20.12.2021. godine bio je otvoren do 01.04.2022. godine. Predmet Javnog konkursa bila je dodjela subvencija za realizacije projekata korišćenja OIE - za proizvodnju električne energije za sopstvene potrebe u mrežnom ili samostalnom radu „On-grid i Off-grid fotonaponski sistemi“.						Realizacija ove aktivnosti je pomjerena za početak 2022 godine.	190.000		Eko fond	Nastaviti sa aktivnostima i u 2022. godinu

	<p>Cilj projekta proizvodnje električne energije korišćenjem „On-grid i Off-grid fotonaponskih sistema“ je podsticanje nabavke i instalacije fotonaponskih sistema kako bi se obezbijedila podrška: niskokarbonskom razvoju kroz povećanje energetske efikasnosti, samostalnosti, sigurnosti u snabdijevanju, smanjenju potrošnje energije, a time i pratećih troškova; smanjenju emisije gasova sa efektom staklene bašte; afirmaciji korišćenja OIE; podrška ruralnom razvoju; unapređenje i usavršavanje poljoprivredne proizvodnje; podsticanje i unapređenje EE u sektoru turizma; proizvodnja električne energije za sopstvene</p>										
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

	<p>potrebe u mjestima gdje nije dostupna distributivna mreža.</p> <p>Ukupan iznos za raspodjelu sredstava za ovaj Javni konkurs je 190.000,00 €, od čega 150.000,00 € je namijenjeno za on-grid sisteme, dok 40.000,00 € je namijenjeno za off-grid sisteme.</p> <p>Za on-grid sistem: Maksimalni iznos sredstava podrške koju je korisnik mogao ostvariti za nabavku i instalaciju fotonaponskih sistema iznosio je 40% prihvatljivih troškova, odnosno maksimalno do 25.000,00 €, u koji iznos mora biti uključen PDV.</p> <p>Za off-grid sistem: Maksimalni iznos sredstava podrške koju je korisnik mogao ostvariti za nabavku i instalaciju fotonaponskih sistema iznosi je 40% prihvatljivih troškova, odnosno maksimalno do</p>										
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

	5.000,00 €, u koji iznos mora biti uključen PDV.										
H.4: Info kampanja za unapređenje EE	<p>U periodu implementacije 4. APEE ME će posvetiti posebnu pažnju promovisanje energetske efikasnosti u sljedećim oblastima:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Označavanje energetske efikasnosti i uvođenje zahtjeva eko dizajna za proizvode koji utiču na potrošnju energije, - Sertifikovanje energetske karakteristika zgrada i vršenje energetske pregleda zgrada, kao i redovnih energetske pregleda sistema za grijanje i sistema za klimatizaciju. <p>U okviru promotivnih aktivnosti koje će sprovesti GIZ ORF-</p>	<p>IO1: Broj pripremljenih kampanja sa ciljem promocije konkretnih tema u oblasti energetske efikasnosti</p> <p>Ostvarena vrijednost 2021: Realizovano više događaja sa ciljem promocije energetske efikasnosti: - U martu 2021. godine, Ministarstvo kapitalnih investicija i Glavni grad Podgorica organizovali su jednodnevni događaj sa ciljem obilježavanja svjetskog Dana energetske efikasnosti u okviru kojeg je građanima dijeljene LED sijalice i promotivni materijal. Sličnu manifestaciju je organizovala i Opština Tivat;</p>	MKI, JLS, PKCG, NVO sektor, donatori, tržišni akteri i dr.	I 2019	IV 2021			30.000	3.500	budžet MKI	Nastaviti sa promocijom energetske efikasnosti i u 2022. godinu
								30.000	25.000 UNDP	donacija (UNDP, GIZ)	

	<p>EE u narednom periodu važno je pomenuti dva projekta na kome su ciljne grupe parlamentarci i parlamentarno osoblje:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Regionalna saradnja i unapređenje kapaciteta parlamentara ca jugoistočne Evrope na temu energetske efikasnosti i zaštite klime, 2. Unapređenje kapaciteta parlamentara ca jugoistočne Evrope na teme održive urbane mobilnosti. <p>Oba projekta traju do aprila 2021. godine i imaju za cilj da parlamentarce u regionu kroz sticanje novih znanja u oblastima EE i održivog urbanog planiranja, povežu i usmjere na kreiranje zajedničkih inicijativa. U Crnoj Gori partner na</p>	<p>– Program Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP), u saradnji sa Vladom Crne Gore i Privrednom komorom Crne Gore organizovalo je treću po redu međunarodnu konferenciju – „Zeleni dani – Redefinisanje razvoja“- kroz seriju virtualnih razgovora 2i 3. septembra 2021. godine. Okupila je više od 300 učesnika iz dvadeset zemalja svijeta. Na konferenciji su razmotreni izazovi i potreba prelaska sa linearnog na model cirkularne ekonomije, nove strategije upravljanja resursima, razvoj novih poslovnih modela, upravljanje inovacijama, ambiciozni klimatski ciljevi i Evropski zeleni dogovor kao mapa puta za postizanje održivosti ekonomije EU, te oporavak sektora</p>									
--	--	---	--	--	--	--	--	--	--	--	--

		u prekograničnom području između Bosne i Hercegovine i Crne Gore										
H.5: Jačanje edukacije i sprovođenje stručnih obuka u oblasti EE	1. Uspostavljanje mehanizama podrške u cilju jačanja kapaciteta stručnih lica za vršenje energetske preglede shodno Zakonu o efikasnom korišćenju energije	IO1: Broj stručnih lica koji je uspješno završio obuku za vršenje energetske preglede Ostvarena vrijednost 2020: Izmjenama i dopunama Zakona o efikasnom korišćenju energije („Sl. list CG“ 25/19) izvršena je upodobljavanje uslova/kriterijuma za ovlaštena lica za vršenje energetske preglede. U 2021. godini nijesu organizovane obuke za ova stručna lica.	MKI, Univerzitet Crne Gore	I 2019	IV 2021		Realizacija ovih aktivnosti u saradnji sa Mašinskim fakultetom planirana je za septembar 2022 godine.	10.000	0,00	budžet MKI	Početak realizacije obuka za stručna lica za vršenje energetske preglede je vezan za finalizaciju nacionalnog softvera za sertifikovanje energetske karakteristika zgrada (mjera B.3). Intenzivirati komunikaciju sa potencijalnim izvođačima ove vrste obuka u Crnoj Gori (fakulteti, stručne organizacije i dr.)	
	2. Uspostavljanje održivih programa obuka za jačanje kapaciteta stručnih lica za energetske menadžment u cilju ispunjavanja	IO1: Broj lica koji je uspješno završio obuku za energetske menadžment Ostvarena vrijednost 2021:	MKI, Univerzitet Crne Gore	I 2019	IV 2021			20.000	2.250 8.000	budžet MKI donacija GIZ	Realizovati preostali modul obuke za upravljanje energijom	

	obaveza iz Zakona o efikasnom korišćenju energije	Uspostavljen program obuke za energetske menadžment u saradnji sa Mašinskim fakultetom univerziteta Crne Gore, koji se sastoji od 7 modula. Realizacija četiri modula sprovedena u 2020. godini, kojima je prisustvovalo u prosjeku 20 polaznika. Zbog situacije sa pandemijom COVID-19 dio predavanja organizovan u online formatu.								
	3. Uvođenje teme energetske efikasnosti u nastavne programe i planove na svim nivoima obrazovanja	IO1: Broj ustanova koje realizuju nastavne programe i planove sa temom energetske efikasnosti Ostvarena vrijednost 2021: Otpočeo novi program postdiplomskih studija u oblasti energetske efikasnosti na Mašinskom	MKI, Ministarstvo prosvjete, Ministarstvo nauke, Univerzitet Crne Gore, Centar za stručno obrazovanje	I 2019	IV 2021			0,00	0,00	Preporuka Ministarstvu da u redovni obrazovni program uvede i racionalno korišćenje energije.

		fakultetu Crne Gore.									
H.6: Uvođenje regulatornog okvira za eko dizajn proizvoda koji utiču na potrošnju energije	1. Dalji razvoj regulatornog okvira za eko dizajn donošenjem pravilnika kojim se utvrđuju zahtjevi eko dizajnu za pojedine grupe proizvoda u skladu sa PPCG	IO1: Propisi doneseni u skladu sa PPCG-om Ostvarena vrijednost 2021: Donesen 2 propis kojim se reguliše uvođenje zahtjeva eko dizajna i označavanje za izvore svijetlosti	MKI,UNDP	I 2019	IV 2021			5.000 20.000	2.400	donacija UNDP	Nastaviti sa donošenjem propisa u oblasti eko dizajna u skladu sa PCG-om.
	2. Dalje jačanje kapaciteta tržišne inspekcije za uspješnu primjenu donesenih i novih propisa na tržištu, praćenje stanja i izvještavanja od strane relevantnih tržišnih aktera (na način određen u relevantnim propisima)	IO1: Broj održanih obuka za tržišne inspektore u cilju primjene propisa Ostvarena vrijednost 2021: U 2021. godini pripremljena obuka za tržišnu inspekciju po pitanju primjene pravilnika u oblasti eko dizajna veš mašina, a čije održavanje je planirano za početak 2021. godine. Ministarstvo kapitalnih investicija kroz redovnu komunikaciju sa tržišnom	MKI, Uprava za inspekcijske poslove (tržišna inspekcija)	I 2019	IV 2021	Realizacija ovih aktivnosti primjenjena je za 3 pravilnika i za ostalih 4 pravilnika odložena je za maj 2022 godine.	5.000 15.000	Obuhvaćen o sredstvima prikazanim za mjeru H.1	budžet MKI donacija (EBRD, GIZ)	Organizovati narednu obuku za tržišne inspektore za grupe proizvoda koje su prioritetne (npr. uređaji za grijanje prostora i vode)	

		inspekcijom i akterima na tržištu doprinosi procesu implementacije donesenih propisa.									
H.7: Individualno mjerenje i informativni obračun	CEDIS će nastaviti sa implementacijom programa "pametnog mjerenja". Planirano je da se realizuju radovi na proširenju treće faze AMM projekta kojim bi se pripremili uslovi za naknadnu ugradnju pametnih brojila, kako bi se ispunile zakonske obaveze pokrivenosti konzuma pametnih brojila na 85%.	<p>IO1: Pokrivenost potrošača na distributivnom nivou sa „pametnim brojlilima“ (%)</p> <p>Ostvarena vrijednost 2021: U toku 2021. godine ugrađeno je 2.887 AMM brojila kod aktivnih potrošača. Na 31.12.2021. godine instalirano je 338.138 obračunskih AMM brojila od ukupno 421.853 brojila kod aktivnih potrošača odnosno pokrivenost „pametnim brojlilima“ iznosi 80.16%.</p>	CEDIS, MKI	I 2019	IV 2021			0,00 (obuhvaćeno mjerom E.6)	0,00		Do kraja 2022. godine očekuje se završetak tenderskog postupak za proširenje 3. Faze AMM projekta u kojem je planirana ugradnja oko 20.000 AMM brojila. Ukoliko se ovaj postupak nabavke realizuje po planu, do kraja 2023. godine CEDIS će imati pokrivenost AMM brojlilima kod 85% konzuma što je zakonska obaveza.

EE MJERE U ZGRADAMA

Indikator učinka: Porast broja sertifikovanih zgrada u Crnoj Gori			Početna vrijednost (2019): 0%			Prelazna vrijednost (2020): 0%			Ciljna vrijednost (2021): 5%		
EE mjera	Aktivnosti za realizaciju mjere	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Status realizacije AAA	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Sredstva planirana (€)	Sredstva realizovana (€)	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
B.1: Razvoj i primjena regulatornog okvira za energetske efikasnost zgrada	1. Izrada inventara zgrada u Crnoj Gori u cilju obezbjeđenja uslova za određivanje troškovno-optimalnih nivoa za minimalne zahtjeve energetske efikasnosti, kao i za određivanje energetske klase;	IO1: Finalizovan inventar zgrada u Crnoj Gori Ostvarena vrijednost: Aktivnost realizovana u 2019. godini – izrađen inventar zgrada uz podršku KfW banke (EPPB projekat)	MKI, MORT	I 2019	IV 2019		Aktivnost realizovana u 2019. godini	5.000 356.250,00	3.000 157.250	budžet MKI donacija (KfW)	
	2. Izrada i stavljanje u funkciju nacionalnog softvera za proračun energetske karakteristike zgrada i njihovo sertifikovanje;	IO1: Stavljen u funkciju nacionalni softver za proračun energetske karakteristike zgrada Ostvarena vrijednost 2021: Prva funkcionalna verzija softvera za proračun	MKI, MORT	I 2019	II 2020			300.000	190.000	donacija (kfw)	

		energetskih karakteristika zgrada (MEEC — <i>Montenegrin Energy Efficiency Certification</i>) je finalizovana u novembru 2020. godine i dostupna je za preuzimanje (www.meec.me).									
	3. Izmjene/dopune podzakonskih akata Zakona o efikasnom korišćenju energije u dijelu: <ul style="list-style-type: none"> - ažuriranja minimalnih zahtjeva energetske efikasnosti; - inoviranja metodologije za izračunavanje energetskih karakteristika zgrada - ažuriranje izgleda i sadržaja sertifikata o energetskim karakteristikama zgrada; - obaveznosti primjene nacionalnog softvera za energetsko 	IO1: Usvojene izmjene i dopune 5 propisa koje uređuju energetsku efikasnost u zgradama Ostvarena vrijednost 2021: U okviru EEPB projekta (podrška KfW banke) započete aktivnosti na izradi troškovno optimalne analize koja će biti osnov za donošenje predmetnih propisa. U 2021. godini pripremljene izmjene i dopune Zakona o efikasnom korišćenju energije radi unapređenje pravnog osnova	MKI, MORT	I 2020	IV 2021		IV 2022 Kašnjenje donošenja predmetnih propisa usljed kašnjenja izrade troškovno-optimalne analize i donošenja izmjena i dopuna Zakona o efikasnom korišćenju energije.	5.000 (državni budžet)	0,00		Ministarstvo kapitalnih investicija će u III kvartalu 2022. godine izvršiti izmjene Zakona o efikasnom korišćenju energije. U okviru EEPB projekta (podrška KfW banke) biće finalizovana troškovno-optimalna analiza u III kvartalu 2022. godine.

	sertifikovanje zgrada;	za donošenje predmetnih propisa.									
	4. Jačanje kapaciteta ovlaštenih stručnih lica za vršenje energetskih pregleda i sertifikovanje zgrada;	IO1: Broj ovlaštenih lica za vršenje energetskih pregleda Ostvarena vrijednost 2021: U okviru EEPB projekta (podrška KfW banke) realizovane aktivnosti na treningu trenera za primjenu softvera za sertifikovanje energetskih karakteristika zgrada. Aktivnosti na treningu trenera započete u 2021. i finalizovane početkom 2022. godine.	MKI, ovlaštena lica za vršenje energetskih pregleda	II 2020	IV 2021			30.000 (donacija)	6.000 budžet		
	5. Informisanje i jačanje kapaciteta nadležnih subjekata za vršenje nadzora i kontrole nad primjenom propisa u procesu izgradnje zgrada, kao i postupcima odobravanja	IO1: Broj održanih obuka za vršenje nadzora i kontrole nad primjenom propisa u procesu izgradnje zgrada, sa aspekta	MKI, MEPPU, JLS, Uprava za inspekcijske poslove, učesnici u građenju	II 2020	IV 2021		IV 2022 Početak realizacije ove aktivnosti se očekuje u IV kvartalu 2022. godine nakon finalizacije	5.000 (državni budžet)	0,00		Ubrzati nadzor i kontrole nad primjenom propisa od strane MEPPU i Uprave za inspekcijske poslove

	gradnje i stavljanja u upotrebu.	energetske efikasnosti					propisa za energetska efikasnost zgrada.				Organizovati više puta godišnje obuke
B.2: Sprovođenje redovnih energetske pregleda sistema za grijanje i klimatizaciju	1. Analiza mogućnosti za primjenu drugih rješenja za sprovođenje redovnih energetske pregleda sistema za grijanje i klimatizaciju	IO1: Pripremljena analiza sa odgovarajućim preporukama Ostvarena vrijednost 2021: Sredstva za realizaciju ove aktivnosti obezbijedena u okviru nastavka saradnje sa KfW bankom – projekat „Unapređenje energetske efikasnosti u javnim zgradama“. U 2021. godini intervenisano na odredbama Zakona o efikasnom korišćenju energije kojim se regulišu redovni energetske pregledi sistema, u skladu za zahtjevima inovirane Direktive o energetske	MKI, vlasnici zgrada/sistema za grijanje i klimatizaciju i ovlašćena lica za vršenje redovnih energetske pregleda	I 2020	IV 2021		Početak realizacije ove aktivnosti se očekuje u III kvartalu 2022. godine	5.000 (državni budžet) 5.000	0,00		Razmotriti promjenu modela realizacije ove obaveze

		efikasnosti zgrada.									
2. Dalje jačanje kapaciteta ovlaštenih stručnih lica za vršenje redovnih energetskih pregleda sistema za grijanje i klimatizaciju	IO1: Broj ovlaštenih lica za vršenje redovnih energetskih pregleda sistema za grijanje i klimatizaciju	MKI, ovlaštena lica za vršenje redovnih energetskih pregleda	III 2020	IV 2021		Početak realizacije ove aktivnosti se očekuje u 2022. godini nakon finalizacije inoviranog rješenja za sprovođenje redovnih energetskih pregleda sistema za grijanje i sistema za klimatizaciju	0,00	0,00			Redovno ažuriranje na sajtu spiska ovlaštenih lica za vršenje redovnih energetskih pregleda
3. Jačanje kapaciteta nadležnih inspekcija u cilju obezbjeđenja uslova za uspješno sprovođenje ove mjere	IO1: Broj održanih obuka za vršenje kontrole vršenja redovnih energetskih pregleda sistema za grijanje i klimatizaciju	MKI, Uprava za inspeksijske poslove	III 2020	IV 2021		Početak realizacije ove aktivnosti se očekuje u 2022. godini nakon finalizacije inoviranog rješenja za sprovođenje redovnih energetskih pregleda sistema za grijanje i sistema za klimatizaciju	0,00	0,00			Ubrzati nadzor i kontrole nad primjenom propisa od strane Uprave za inspeksijske poslove. Povećati saradnju sa Upravom za inspeksijske poslove

	4. Uspostavljanje i razvoj baze podataka o sistemima za grijanje i klimatizaciju koji podliježu obavezi vršenja redovnih kontrolnih pregleda	IO1: Uspostavljena baza podataka o sistemima za grijanje i klimatizaciju koji podliježu obavezi vršenja redovnih pregleda	MKI, vlasnici zgrada/sistema za grijanje i klimatizaciju	III 2020	IV 2021		Početak realizacije ove aktivnosti se očekuje u 2022. godini nakon finalizacije inoviranog rješenja za sprovođenje redovnih energetskih pregleda sistema za grijanje i sistema za klimatizaciju	5.000' (državni budžet)	0,00		Ministarstvo kapitalnih investicija nakon finalizacije inoviranog rješenja nastavlja sa aktivnostima za sprovedene energetskih pregleda sistema za grijanje i sistema za klimatizaciju
B.3: Sertifikovanje energetskih karakteristika zgrada	1. Finalizacija nacionalnog softvera za proračun energetskih karakteristika zgrada <i>Napomena:</i> <i>Ponovljena aktivnost B.1-2</i>	IO1: Stavljenu u funkciju nacionalni softver za proračun energetskih karakteristika zgrada Ostvarena vrijednost 2021: Softver za proračun energetskih karakteristika zgrada (MEEC — <i>Montenegrin Energy Efficiency Certification</i>) je finalizovan i dostupan je za preuzimanje (www.meec.me)	MKI	I 2019	IV 2021		IV 2021	300.000 (donacija) 400.000,00 <i>Ponovljena aktivnost B.1-2</i>		donacija (KfW)	

<p>2. Obuka ovlaštenih lica za vršenje energetskih pregleda za korišćenje nacionalnog softvera <i>Napomena: Ponovljena aktivnost B.1-4</i></p>	<p>IO1: Broj lica obučeni za korišćenje nacionalnog softvera za proračun energetskih karakteristika zgrada</p>	<p>MKI, učesnici u građenju</p>	<p>II 2020</p>	<p>IV 2021</p>			<p>30.000 (donacija)</p>	<p>0,00</p>		
<p>3. Energetsko sertifikovanje zgrada rekonstruisanih u okviru namjenskih projekta energetske efikasnosti u javnom sektoru (pilot sertifikovanje zgrada)</p>	<p>IO1: Broj sertifikovanih zgrada u pilot fazi Ostvarena vrijednost 2021: U okviru EEPB projekta (podrška KfW banke) obezbijedena podrška za realizaciju pilot sertifikovanja energetskih karakteristika 34 javna objekta. Aktivnost započeta u 2021. godini i finalizovana početkom 2022. godine.</p>	<p>MKI</p>	<p>II 2020</p>	<p>IV 2021</p>			<p>50.000 (donacija)</p>	<p>0,00</p>		
<p>4. Jačanje kapaciteta nadležnih subjekata za kontrolu kvaliteta sprovođenja ove mjere</p>	<p>IO1: Broj održanih obuka za vršenje kontrole procesa izdavanja sertifikata</p>	<p>MKI, Uprava za inspeksijske poslove</p>	<p>II 2020</p>	<p>II 2021</p>		<p>IV 2022 Realizacije ove aktivnosti se očekuje u IV kvartalu 2022. godine</p>	<p>5.000 (državni budžet)</p>	<p>0,00</p>		<p>Usvojiti koncept kontrole kvaliteta izdatih sertifikata na osnovu podataka koji</p>

		Ostvarena vrijednost 2021: Sredstva za realizaciju ove aktivnosti obezbijedena u okviru nastavka saradnje sa KfW bankom – projekat „Unapređenje energetske efikasnosti u javnim zgradama“. Započete pripremne aktivnosti na izradi koncepta kontrole kvaliteta izdatih sertifikata.					paralelno sa izradom registra izdatih sertifikata (naredna aktivnost)				će biti dostavljeni u registru sertifikata o energetskim karakteristikama zgrada
5. Uspostavljanje registra izdatih sertifikata o energetskim karakteristikama zgrada;	IO1: Uspostavljen registar izdatih sertifikata Ostvarena vrijednost 2021: Sredstva za realizaciju ove aktivnosti obezbijedena u okviru nastavka saradnje sa KfW bankom – projekat „Unapređenje energetske efikasnosti u javnim zgradama“.	MKI	II 2020	IV 2020		III 2021 Realizacija ove aktivnosti se očekuje se u III kvartalu 2022. godine nakon odabira konsultanta za izradu registra	5.000 (državni budžet)	0,00		Nastaviti sa aktivnostima poslije izbora konsultanta	

		Pripremljen projektni zadatak za izbor konsultanta za izradu registra izdatih sertifikata.									
	6. Sprovođenje informativne kampanje ili posebnih programa o značenju i značaju sertifikata o energetske karakteristika zgrada za različite ciljne grupe (organi nadležni za izdavanje odobrenja za granju i upotrebu objekata, projektanti, nadzorni organi, korisnici i dr.)	IO1: Broj organizovanih događaja/gostovanja na temu energetske sertifikovanja zgrada Ostvarena vrijednost 2021: U saradnji sa Inženjerskom komorom Crne Gore i Univerzitetom Crne Gore organizovan 2 stručna skupa na kojima je promovisan novi softver za sertifikovanje energetske karakteristika zgrada i promovisan značaj energetske sertifikovanja zgrada.	MKI	II 2020	II 2021			10.000 (državni budžet)	0,00		
B.4: Izrada Studije unapređenja energetske efikasnosti	1. Finalizacija inventara zgrada u Crnoj Gori i izvođenje odgovarajućih	IO1: Finalizovan inventar zgrada u Crnoj Gori	MKI, MEPPU	I 2019	IV 2019		Aktivnost realizovana u 2019. godini.	5.000 (državni budžet)		budžet MKI	

zgrada u Crnoj Gori	analiza po pitanju troškovno-optimalnih nivoa i potencijala za uštedu energije <i>Napomena: Ponovljena aktivnost B.1-1</i>	Ostvarena vrijednost: Aktivnost realizovana u 2019. godini – izrađen inventar zgrada uz podršku KfW banke (EEPPB projekat)						170.000 (donacija) <i>Ponovljena aktivnost B.1-1</i>		donacija (KfW)	
	2. Izrada dugoročnih projekcija za usmjeravanje investicija u unapređenje energetske efikasnosti zgrada i finalizacija Studije unapređenja energetske efikasnosti zgrada u Crnoj Gori	IO1: Finalizovana Studija unapređenja energetske efikasnosti zgrada u Crnoj Gori Ostvarena vrijednost 2021: Sredstva za realizaciju ove aktivnosti obezbijedena u okviru nastavka saradnje sa KfW bankom – projekat „Unapređenje energetske efikasnosti u javnim zgradama“. Pripremljen projektni zadatak za izbor konsultanta za izradu	MKI, MEPPU	I 2020	IV 2021		Početak realizacije ove aktivnosti se očekuje u III kvartalu 2022. godine nakon izbora konsultanta za izradu studije.	15.000 (državni budžet)	0,00		Nastaviti sa aktivnostima nakon izbora konsultanta za izradu studije.

		predmetne studije.									
	3. Uključenje rezultata Studije u strateška i planska dokumenta u oblasti energetike i zgradarstva (npr. Strategija razvoja energetike Crne Gore; Nacionalna stambena strategija i dr.);	IO1: Finalizovan inventara zgrada u Crnoj Gori	MKI	II 2020	IV 2020		Finalizacija realizacije ove aktivnosti se ne može očekivati prije II kvartala 2024. godine do kad se očekuje izrada Nacionalnog energetskeg i klimatskog plana.	5.000 (državni budžet)	0,00		Finalizovani inventar zgrada neophodno je unaprijedi na način da se u centralni informacijski sistem mjesečno ažuriraju podaci
	4. Undp je pripremio studiju „zakonodavni i institucionalni okvir za dalje unapređenje koncepta „Prosumera“ proizvođač i potrošač u Crnoj Gori	IO1: Finalizovan dokument Ostvarena vrijednost: Završena studija u 2021 godini	Eko fond, UNDP	I 2021	III 2021				2.200		
	5. Uz finansijsku podršku UNDP u iznosu od 115.000,00 eura Eko fond je realizovao javni konkurs „Fotonaponski paneli za privredu i poljoprivredu“	IO1: Podržano 5 projekata u Nikšiću i Podgorici Ostvarena aktivnost: Realizovana u 2021 godini uz finansijsku podršku UNDP za solarne panele snage do 10kw	UNDP i Eko Fond	I 2021	IV 2021				115.000,00		

	6. Glavni grad je sa aspekta aktivnosti u zgradarstvu poboljšao omotače na zgradama	IO: Podržana adaptacija i rekonstruisanje starih zgrada Ostvarena vrijednost: Realizovana u 2021 godini, adaptacija i ugradnja fasadne termoizolacije na 16 zgrada sa 9200m2 omotača. Smanjenje potrošnje energije i CO2	Glavni Grad	I 2021	IV 2021				225.000,00		Sistem finansiranja 50% etažni vlasnici 50% Glavni grad
--	---	---	-------------	--------	---------	--	--	--	------------	--	---

EE MJERE ZA SEKTOR DOMAĆINSTVA											
Indikator učinka: Porast broja domaćinstava kojima je pružena podrška za EE investicije			Početna vrijednost (2019): 200 domaćinstava godišnje			Prelazna vrijednost (2020): 187 domaćinstava u 2019. godini dobilo podršku za unapređenje energetske efikasnosti			Ciljna vrijednost (2021): 500 domaćinstava godišnje		
EE mjera	Aktivnosti za realizaciju mjere	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Status realizacije	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Sredstva planirana (€)	Sredstva realizovana (€)	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
R.1: Energetsko označavanje uređaja za domaćinstvo	1. Finalizacija i donošenje pravilnika za energetsko označavanje drugih grupa proizvoda koji utiču na potrošnju	IO1: Propisi doneseni u skladu sa PPCG-om	MKI	I 2019	IV 2021			5.000,00 10.000	Obuhvaćeno sredstvima prikazanim za mjeru H.1	budžet MKI	Nataviti sa izradom pravilnika za 2022 i 2023 godinu.

	energije, u skladu sa važećim PPCG-om	Ostvarena vrijednost 2021: Donesena 3 propisa kojim se reguliše označavanje energetske efikasnosti uređaja za lokalno zagrijavanje, kotlova na čvrsta goriva, rashladne ormare									
	2. Dalje jačanje kapaciteta tržišne inspekcije za uspješnu primjenu donesenih i novih propisa na tržištu, praćenje stanja i izvještavanja od strane relevantnih tržišnih aktera (na način određen u relevantnim propisima)	IO1: Broj održanih obuka za tržišne inspektore u cilju primjene propisa Ostvarena vrijednost 2021: U 2021. godini pripremljena obuka za tržišnu inspekciju po pitanju primjene pravilnika u tehničkim zahtjevima ekodizajna uređaja za grijanje vazduha, koje se održalo u IV kvartal 2021. godine. Ministarstvo kapitalnih investicija kroz	MKI, Uprava za inspekcijske poslove	I 2019	IV 2021		2.000,00	0,00	budžet MKI	Nastaviti sa obukama za tržišne inspektore za prioritetne grupe proizvođača (npr. uređaji za grijanje i hlađenje)	

		redovnu komunikaciju sa tržišnom inspekcijom i akterima na tržištu doprinosi procesu implementacije donesenih propisa.									
	3. Usaglašavanje zakonodavnog okvira i sa novom Regulativom 2017/1369/EU o uspostavljanju okvira za energetska označavanje kojom se ukida Direktiva 2010/30/EU <i>Napomena: Ponovljena aktivnost H.1-1</i>	IO1: Zakon u potpunosti usklađen sa Regulativom 2017/1369/EU o energetskom označavanju proizvoda Ostvarena vrijednost 2021: Pripremljen nacrt izmjena i dopuna Zakona o efikasnom korišćenju energije,.. Nakon odluke Nacrtom Zakona uzeti u obzir i zahtjevi Regulative 2017/1369/EU	MKI	II 2020	IV 2021		III 2022 . Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o efikasnom korišćenju energije je utvđen na sjednici Vlade Crne Gore u decembru 2021.godine. Shodno odluci nove Vlade iz maja 2022.godine, predmetni zakon je jedan od propisa koji su povučeni iz skupstine procedure. Ponovno utvrđivanje teksta predmetnog zakona se očekuje u III kvartalu 2022.godine.	5.000 (državni budžet) 5.000 (donacija)	0,00		Planirati kroz izmjene i dopuna Zakona o efikasnom korišćenju energije planiran za 2020. godinu

	4. Unapređenje statistike po pitanju uvoza/izvoza i prodaje proizvoda sa različitim klasama energetske efikasnosti	IO1: Unapređene statistike po pitanju uvoza/izvoza i prodaje proizvoda sa različitim klasama energetske efikasnosti Ostvarena vrijednost 2021: U 2021. godini nije bilo aktivnosti u dijelu unapređenja statistike po pitanju unapređenja evidencije uvoza/izvoza i prodaje proizvoda u zavisnosti od stepena energetske efikasnosti.	MKI, Uprava carina, dobavljači i distributeri uređaja za domaćinstvo	I 2020	IV 2021		Uslijed promjena označavanja proizvoda sa različitim klasama energetske efikasnosti aktivnost nije realizovana – izmjene u III kvartalu 2022	3.000 (državni budžet)	0,00		Intenzivirat i aktivnosti sa ciljem realizacije predmetne mjere u 2022. godini. Više puta godišnje vode se sastanci sa upravom za inspekcijске poslove da se zabrani uvoz energetski ne-efikasnih uređaja.
R2: Finansijska podrška fizičkim licima za EE investicije	1. Nastavak programa Energetski efikasan dom u narednom periodu. Za potrebe realizacije ovog projekta u 2020. godini su obezbijeđena su sredstva u visini od 200.000€ koja su	IO1: Broj domaćinstava podržan kroz realizaciju projekta Energetski efikasan dom.	MKI	I 2019	IV 2021			300.000 73.868,36	73.868,36	Budžet MKI	Nastaviti realizaciju projekta i u 2021. godini i razmotriti mogućnost proširenja i na druge

	<p>predviđena za implementaciju i subvencionisanje kamatne stope kod komercijalnih banaka. Nastavak realizacije nakon 2020. godine planirati vodeći računa o sljedećem:</p> <ul style="list-style-type: none"> - U slučaju početka projekta GEF Residential (opisan u nastavku) program Energetski efikasan dom modifikovati na način da ne bude preklapanja; - Implementaciju programa podrške koji imaju za cilj unapređenje energetske efikasnosti u domaćinstvima i drugim sektorima finalne potrošnje energije postepeno prenijeti na Eko-fond (pogledati mjeru H.3) 	<p>Ostvarena vrijednost 2021: U četvrtoj fazi programa Energetski efikasan dom mjere energetske efikasnosti su primijenjene u 136 domaćinstava, U periodu oktobar-decembar 2021. godine partnerske banke su odobrine 136 kredita za građane za implementaciju mjera energetske efikasnosti u okviru Programa. Ukupan iznos investicije u mjere energetske efikasnosti za 136 domaćinstava sa ukupnim iznosom kamata i naknada koji je pokriven iz Budžeta Crne Gore 73.868,36 eura.</p>									mjere energetske efikasnosti.
2. Pokretanje projekta GEF-Residential u		IO1: Broj domaćinstava	EBRD, MKI	I 2020	IV 2021		Realizacija aktivnosti u II	1.000.000	0,00	donacija EU	Nastaviti komunikaci

	<p>Crnoj Gori. U okviru podrške EU, zemljama Zapadnog Balkana određena sredstva su opredijeljena za podršku sektoru domaćinstava za implementaciju mjera energetske efikasnosti kroz projekat Western Balkans Residential Green Economy Financing Facility (GEFF-Residential), a za čije sprovođenje je zadužena EBRD banka. U cilju realizacije projekta u Crnoj Gori, neophodno je da EBRD banka uspostavi saradnju sa komercijalnim bankama u Crnoj Gori (jednom ili više), a koje su u obavezi da uspostave namjenske kreditne linije za energetske efikasnost. U slučaju da građani realizuju mjere energetske efikasnosti korišćenjem sredstava iz ovih kreditnih linija, stiču pravo na subvencije, iz opredjeljenih sredstava EU, u iznosu 15-30% od visine investicije</p>	<p>podržan kroz realizaciju projekta <i>GEFF-Residential</i> u Crnoj Gori</p> <p>Ostvarena vrijednost 2021: EBRD banka je realizovala pripremne aktivnosti na uključivanju CKB banke u Crnoj Gori u projekat GEFF-Residential kroz koji bi se obezbijedila održivija finansijska podrška domaćinstvima na investiranju u mjere energetske efikasnosti. CKB banka je aktivirala liniju za građane za podršku implementaciji mjera energetske efikasnosti u januaru 2021. godine.</p>					<p>kvartalu 2022 godini odnosi se i na proširenje ostalih banaka u Crnoj Gori.</p>				<p>ju sa EBRD bankom u cilju implementacije <i>GEFF-Residential</i> projekta u Crnoj Gori.</p>
--	---	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

EE MJERE ZA JAVNI SEKTOR

Indikator učinka: Porast nivoa ulaganja u mjere energetske efikasnosti u javnom sektoru		Početna vrijednost (2019): 5 mil. € godišnje	Prelazna vrijednost (2020): Nivo ulaganja u mjere energetske efikasnosti u javnom sektoru u 2019. godini iznosio je 7,9 mil. €.				Ciljna vrijednost (2021): 12 mil. € godišnje				
EE mjera	Aktivnosti za realizaciju mjere	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Status realizacije	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Sredstva planirana (€)	Sredstva realizovana (€)	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
P.1: Uspostavljanje i primjena EE kriterijuma u javnim nabavkama roba, vozila i usluga, kao i kod kupovine i zakupa zgrada	1. Unaprjeđivanje metodologija za utvrđivanje stepena energetske efikasnosti u postupku javne nabavke shodno pozitivnoj praksi u EU	IO1: Usvojene izmjene i dopune pravilnika kojim se propisuje metodologija Ostvarena vrijednost 2021: Izmjenama i dopunama Zakona o efikasnom korišćenju energije (iz decembra 2021. godine) uspostavljen je pravni osnov za adekvatniji tretman kriterijuma energetske efikasnosti u javnim nabavkama. U 2021. godini nije bilo aktivnosti na	MKI	I 2021	IV 2021	AAA	IV 2020 Aktivnost na izradi podzakonskog akta nijesu finalizovane u 2021. godini ali se finalizacija očekuje krajem 2021. godini. Razlog za kašnjenje je potreba za donošenjem određenih propisa u oblasti eko dizajna i označavanja energetske efikasnosti proizvoda na koji se predmetni propis. poziva. Takođe	2.000,00 8.000	0,00	budžet MKI	Finalizovati aktivnosti na izradi predmetnog propisa u 2022. godini Mora se uskladiti sa evropskom unijom Nove oznake za energetske efikasnost koje se očekuju u 2023. godini.

		donošenju propisa kojim će se bliže urediti predmetna problematika.					mjere za racionalizacij u potrošnje sredstava iz budžeta usljed COVID-19 pandemije iziskivale su odlaganje realizacije određenog broja aktivnosti.				
2. Osposobljavanje službenika zaduženih za javne nabavke za primjenu metodologije	IO1: Broj obuka službenika za javne nabavke za primjenu metodologije Ostvarena vrijednost 2021: Uprava za kadrove poslala je predlog i termin za održavanje obuka za 2021 i 2022 godinu.	MKI, MF, UZK, obveznici sprovođenja javnih nabavki	I 2020	IV 2021		Početak realizacije ove aktivnosti se očekuje u II kvartalu 2022. godine nakon ažuriranja metodologije za utvrđivanje stepena energetske efikasnosti u postupku javne nabavke	5.000,00	0,00	budžet MKI	Početak aktivnosti pomjeriti u zavisnosti od donošenja odgovarajućeg propisa	
3. Uspostavljanje mehanizme za praćenje postignutih efekata kroz izvještavanje subjekata zaduženih za javne nabavke	IO1: Prikupljeni podaci o realizovanim javnim nabavkama relevantnim sa aspekta unapređenja energetske efikasnosti	MKI, MF, obveznici sprovođenja javnih nabavki	II 2020	IV 2021		Početak realizacije ove aktivnosti se očekuje u II kvartalu 2021. godine nakon ažuriranja metodologije za	3.000,00	0,00	budžet MKI	Početak aktivnosti pomjeriti u zavisnosti od početka sprovođenja aktivnosti na primjeni propisanih kriterijuma energetske	

							utvrđivanje stepena energetske efikasnosti u postupku javne nabavke				efikasnosti u javnim nabavkama
P.2: Unapređenje energetske karakteristika zgrada u javnom sektoru	1. Realizacije druge faze projekta „Energetska efikasnost u Crnoj Gori“ (MEEP 2);	IO1: Broj objekata rekonstruisan u okviru MEEP 2: 8 objekata Ostvarena vrijednost 2021: - Izvedeni su radovi na unapređenju energetske karakteristika objekata: Dom zdravlja Tivat, Specijalna bolnica Dobrota i Specijalna bolnica Risan. Vrijednost ugovorenih radova iznosi 1.149.356,49€. - Započeti su tenderski postupci za odabir izvođača radova na sprovođenju mjera energetske efikasnosti na domovima zdravlja: Danilovgrad,	MKI; MF; državni organi koji su zaduženi za upravljanje javnim zgradama	I 2019	IV 2021		4.200.000 (kredit.) 11.432.396,41 610.000 (sredstva iz ušteta) 730.000 (Budžet Crne Gore	3.431.396,41	kredit IBRD - sredstva iz ostvarenih ušteta u objektima koji su bili predmet adaptacije. -Sredstva iz Budžeta Crne Gore koje su namijenjena za adaptaciju Opšte bolnice Nikšić	Nastaviti sa rekonstrukcijom objekata shodno planiranoj dinamici	

		<p>Mojkovac, Podgorica – Golubovci i Pljevlja – Žabljak i Opšta bolnica Nikšić.</p> <p>Predviđena sredstva za izvođenje ovih radova iznose 1.750.000 €. U okviru EEPPB projekta – faza 2 sprovedene su sljedeće aktivnosti:</p>									
				II 2020	IV 2021						
	2. Finalizacija druge faze projekta „Program energetske efikasnosti u javnim zgradama“ i početak treće faze (EEPPB);	<p>IO1: Broj objekata rekonstruisan u okviru EEPPB projekta</p> <p>Ostvarena vrijednost 2021: Izvršena je implementacija mjera energetske efikasnosti na zgradi državnih organa na Rimskom trgu u Podgorici. Vrijednost</p>	MKI; MF; državni organi koji su zaduženi za upravljanje javnim zgradama	I 2019	IV 2021			6.000.000 (za 3 god.)	6.5 mil eura 1.5 mil eura	kredit KfW banke budžet CG	Nastaviti sa rekonstrukcijom objekata prema listi prioriteta

P.3: Implementacija mjera poboljšanja EE u javnim komunalnim preduzećima lokalnih samouprava i ostalim javnim kompanijama (strana tražnje)	1. Nastaviti sa unapređenjem komunalnih sistema koje troše energiju, s tim da posebnu pažnju treba posvetiti sistematskom i postupnom djelovanju, kako bi se projekti za izgradnju, rekonstrukciju i održavanje ovih sistema koncipirali i kao projekti EE, sa mogućnošću planiranja i ocjene postignutih efekata i izvještavanju o planiranim i sprovedenim EE mjerama	IO1: Broj realizovanih projekata na unapređenju energetske efikasnosti u javnim komunalnim preduzećima lokalnih samouprava i ostalim javnim kompanijama Ostvarena vrijednost 2021: Na osnovu dostavljenih podataka evidentirani su projekti u objektima u nadležnosti Glavnog grada Podgorice, Opštine Herceg Novi i Opštine Pljevlja i to:	MKI, MF, JLS, javna preduzeća	I 2019	IV 2021		Realizacija aktivnosti u javnim komunalnim preduzećima odložena je za II kvartal 2022 zbog rebalansa budžeta.	6.500.000 5.100.000	5.000.000,00	budžeti JLS tehnička pomoć (UNDP projekat „Razvoj niskokarbon skog turizma)	Nastaviti sa realizacijom projekata energetske efikasnosti na lokalnom nivou

		<p>rasvjete u opštini Pljevlja i pripremljen je predmjer i predračun rekonstrukcije i modernizacije uz procijenjenu uštedu u električnoj energiji i projekciju smanjenja CO2.</p> <p>5) Na inicijativu Opštine Pljevlja Uz podršku UNDP-ja urađeni su energetske pregledi 5 stambenih Ugradnja fasade, efikasne stolarije, peći na pelet zgrada u Pljevljima</p>							230.000,00	60.000,00	UNDP, opština Pljevlja	Subvencionisan je mjera 50% korisnik, 50% opština, nastaviti sa aktivnostima u 2022. godini
--	--	--	--	--	--	--	--	--	------------	-----------	------------------------	---

		strane JLS. U 2021. godini ni jedna jedinica lokalne samouprave nije dostavila trogodišnji program poboljšanja energetske efikasnosti Ministarstvu.									
	2. Uspostaviti pravni okvir (donošenje Zakona o javno privatnom partnerstvu) i mehanizme djelovanja za finansiranje projekata unapređenja komunalnih sistema od strane ESCO kompanija ili drugih subjekata koji se bave pružanjem energetskih usluga	<p>IO1: Uspostavljen pravni okvir za realizaciju ESCO projekata</p> <p>Ostvarena vrijednost 2021: Skupština Crne Gore je donijela Zakon o javno privatnom partnerstvu ("Službeni list Crne Gore", br. 073/19 od 27.12.2019) čime su ispunjeni zakonski preduslovi za realizaciju ESCO projekata.</p> <p>U 2021. godini nastavljene aktivnost na daljem razvoju okvira za</p>	MKI, MF	III 2019	II 2021	Potrebno obezbjediti sredstva u 2022 godini za realizaciju projekata unaprijeđenja komunalnih sistema	10.000,00	10.000,00	budžet MF	Nastaviti saradnju sa nadležnim tijelima u skladu sa Zakonom u cilju pripreme za realizaciju pilot ESCO projekata	

		realizaciju ESCO projekata, a čija realizacija je bila usporena nepovoljnom situacijom usljed pandemije COVID-19 virusa.									
	3. Implementacija pilot projekata primjenom ESCO koncepta ili sličnog modaliteta finansiranja i repliciranje primjera uspješnih projekata na druge subjekte	<p>IO1: Broj realizovanih projekata primjenom ESCO koncepta ili sličnog modaliteta finansiranja</p> <p>Ostvarena vrijednost 2021: U 2021. godini nije bilo aktivnost na implementaciji ESCO projekata, a na što je uticala situacija sa pandemijom COVID-19.</p>	MKI, MF, JLS, ESCO kompanije	II 2020	IV 2021		Početak implementacije pomjeren za II kvartal 2022 godine zbog situacije sa COVID-19 pandemijom	100.000 (donacija)	0,00		
	1. Obezbjedenje podrške od strane MKI svim obveznicima vođenja energetske menadžmenta kroz: <ul style="list-style-type: none"> - uspostavljanje i vođenje centralnog informacionog 	<p>IO1: Centralni informacioni sistem energetske efikasnosti operativan</p> <p>Ostvarena vrijednost 2020: U</p>	MKI, subjekti javnog sektora (organi državne uprave, jedinice lokalne samouprave)	I 2019	IV 2021		Realizacija ove aktivnosti je planirana do kraja 2022 godine.	20.000,00 400.000.00	0,00 1.000,00	budžet MKI donacija (GIZ)	Nastaviti realizaciju preostalih modula obuke i jačanje kapaciteta za korišćenje sistema za monitoring i verifikaciju

		<p>2020. godini održane obuke energetskih menadžera/kontakt osoba za EE u JLS i državnim za korišćenje IS.</p> <p>IO3: Broj obuka za energetski menadžment</p> <p>Ostvarena vrijednost 2021: Uspostavljen program obuke za energetski menadžment u saradnji sa Mašinskim fakultetom univerziteta Crne Gore. Realizacija 6 modula sprovedena u 20201 godini, kojima je prisustvovalo u prosjeku 20 polaznika. Zbog situacije sa pandemijom COVID-19 dio predavanja organizovan u online formatu.</p>									
	- Uspostavljanje sistema	IO1: Broj javnih subjekata koji je	MKI, subjekti	IV 2019	IV 2021		Plan realizacije za	55.000 11.000	0,00		Nastaviti aktivnosti na

<p>P.4: Uspostavljanje i razvoj energetskeg menadžmenta u javnom sektoru</p>	<p>energetskog menadžmenta od strane obveznika u skladu sa Zakonom, prvenstveno subjekata javnog sektora, a onda i velikih potrošača energije;</p>	<p>uspostavio sistem upravljanja energijom</p> <p>Ostvarena vrijednost 2021: Tokom 2020 i 2021. godine intenzivirane aktivnosti na obuci odgovorna lica za upravljanje energijom imenovanih od strane JLS i državnih organa u skladu sa definisanim programom obuke.</p>	<p>javnog sektora (organi državne uprave, jedinice lokalne samouprave i javne službe čiji je osnivač država, odnosno lokalna samouprava) i veliki potrošači</p>				<p>obuku menadžera dogovoren za mašinskim fakultetom za III kvartal 2022. godine</p>				<p>jačanju kapaciteta obveznika zakona u dijelu upravljanja energijom u 2022 godini.</p>
	<p>2. Implementacija pripremljenih koncepata za energetske menadžment i održavanje objekata u okviru EEPPB projekta kroz organizovanje specijalizovanih treninga za osoblje koje je u rekonstruisanim objektima zaduženo za upravljanje i održavanje;</p>	<p>IO1: Broj obuka za upravljanje i održavanje objekata</p> <p>Ostvarena vrijednost 2020: U 2020. godini finalizovan koncept energetskeg menadžmenta i održavanja objekata u okviru EEPPB projekta. Zbog situacije sa COVID-19 pandemijom</p>	<p>MKI; MF; državni organi koji su zaduženi za upravljanje javnim zgradama</p>	<p>II 2019</p>	<p>IV 2020</p>		<p>Realizacija specijalizovanih treninga odložena za II kvartal 2022 godine. Zavisno od COVID-19 pandemije.</p>	<p>50.000,00</p>	<p>10.000,00</p>	<p>donacija (kfw banka)</p>	<p>Nastaviti sa implementacijom odgovarajućih obuka u skladu sa utvrđenim konceptom za brigu o energiji i održavanje objekata u okviru EEPPB projekta</p>

EE MJERE ZA SEKTOR KOMERCIJALNIH USLUGA I SEKTOR INDUSTRIJE

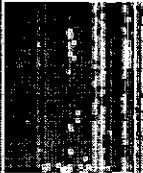
Indikator učinka: Porast broja kompanija iz sektora komercijalnih usluga i sektora industrije kojima je pružena finansijska podrška za EE investicije		Početna vrijednost (2019): 2 kompanije godišnje			Prelazna vrijednost (2020): 2 kompanije godišnje			Ciljna vrijednost (2021): 10 kompanija godišnje			
<i>EE mjera</i>	<i>Aktivnosti za realizaciju mjere</i>	<i>Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda</i>	<i>Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti</i>	<i>Datum početka</i>	<i>Planirani datum završetka</i>	<i>Status realizacije</i> AAA	<i>Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)</i>	<i>Sredstva planirana (€)</i>	<i>Sredstva realizovana (€)</i>	<i>Izvor finansiranja</i>	<i>Preporuke za naredni period sprovođenja</i>
C.1: Uspostavljanje mehanizama finansijske podrške za EE investicije	1. Uspostavljanje namjenskih mehanizama podrške za unapređenje energetske efikasnosti u sektoru komercijalnih usluga	IO1: Broj podržanih projekata u sektoru komercijalnih usluga Ostvarena vrijednost 2021: Nije bilo realizovanih aktivnosti u 2021. godini	MKI, Eko fond	I 2020	IV 2021		Kašnjenje početka realizacije aktivnosti zbog situacije sa COVID-19 pandemijom. Realizacija aktivnosti će bit podržana u okviru Eko fonda u 2021 i 2022. godini.	5.000 (državni budžet)	0,00		Ministarstvo je potpisalo memorandum o saradni sa Eko fondom i očekuje se intezivna saradnja u 2022 i 2023. godini
	2. Uspostavljanje mehanizama finansijske podrške za EE investicije u sektoru industrije (grant šeme, namjenske kreditne linije i dr.)	IO1: Broj podržanih projekata u sektoru industrije Ostvarena vrijednost 2020: Ministarstvo kapitalnih investicija razvoj je u okviru projekta	MKI, Eko fond	I 2020	IV 2021		Usljed pauze prouzrokovane sa Covid – 19 pandemijom nastavljene su aktivnosti u 2022. godini	5.000 (državni budžet) 15.000 (IPA 2014 podrška) 15.000	1.000 15.000		Nastavit sa realizacijom aktivnosti na podršci EE investicijama u industriji na osnovu analize pripremljene u sklopu BESME projekta (IPA 2014)

EE MJERE ZA SEKTOR TRANSPORTA

Indikator učinka: Porast broja podržanih projekata za razvoj održivog transporta i unapređenje urbane mobilnosti		Početna vrijednost (2019): 5 projekata godišnje		Prelazna vrijednost (2020): Desetak projekata za razvoj održivog transporta i unapređenje urbane mobilnosti realizovano na lokalnom nivou u 2019. godini, uz snažnu podršku donatorske zajednice i međunarodnih organizacija (UNDP, GIZ i dr.).			Ciljna vrijednost (2021): 10 projekata godišnje				
EE mjera	Aktivnosti za realizaciju mjere	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Status realizacije	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Sredstva planirana (€)	Sredstva realizovana (€)	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
T.1: Realizacija projekata za razvoj održivog transporta	1) Realizacija aktivnosti na izradi SUMP-a za Glavni grad Podgorica i podrška drugim JLS u Crnoj Gori u izradi rješenja održive urbane mobilnosti	IO1: Finalizovan SUMP za Glavni grad Podgorica Ostvarena vrijednost 2020: Glavni grad Podgorica je u februaru 2020. godine donio Plan održive urbane mobilnosti (SUMP). Planom se definišu mjere kojima se obezbjeđuje održiva mobilnost, pristupačnost, dostupnost i drugi elementi od značaja za	MKI, MORIT, GIZ, JLS	I 2019	IV 2020			10.000 315.000	10.000 240.000	budžet JLS donacija (GIZ)	Nastaviti sa aktivnostima na implementaciji mjera iz SUMP-a Glavnog Grada. Inicirati implementaciju sličnih rješenja u drugim JLS u okviru GIZ Otvorenog regionalnog fonda.

		unapređenje sektora saobraćaja u Glavnom gradu.									
2)	Realizacija demonstracionih projekata u Glavnom gradu Podgorici i odabranim JLS na polju održive urbane mobilnosti	<p>IO1: Broj realizovanih demonstracionih projekata na polju održive urbane mobilnosti</p> <p>Ostvarena vrijednost 2021: Na lokalnom nivou realizovano više aktivnosti na polju održive urbane mobilnosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> - U okviru akcije pod nazivom „Podgorica na dva točka“ Glavni grad Podgorica realizovao program subvencija za bicikla i električne trotinete u vrijednosti 50.000 €; -- Evropska nedjelja mobilnosti obilježena je 	MKI, Ministarstvo saobraćaja i pomorstva, Ministarstvo unutrašnjih poslova, MORIT, jedinice lokalnih samouprava i ostali relevantni subjekti	I 2019	IV 2021		Realizacija aktivnosti planirane u 2022 godini nakon odluke da se poveća budžet za subvencionisanje građana	0,00	50.000	budžeti JLS donacija	Nastaviti sa subvencijama električnih vozila i vozila na hibridni pogon i u 2022 i 2023. godini.

		<p>linijskog gradskog i prigradskog prevoza. Putem navedene aplikacije omogućeno je paćenje autobusa u realnom vremenu, pregled reda vožnje, stajališta, kupovina karata i korišćenje elektronske karte.</p> <p>Ukupna vrijednost Javnog poziva bespovratnih sredstava za kupovinu električnih i hibridnih vozila (kategorije M1) iznosila je 100.000,00 € od čega je 50.000,00 € je bilo namijenjeno za nabavku električnih vozila a preostalih 50.000,00 € za nabavku hibridnih vozila. Eko fond je u skladu sa ovim Javnim pozivom dodijelio bespovratna sredstva</p>									
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

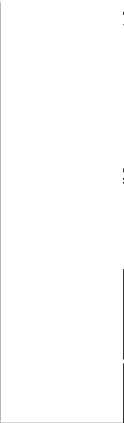
		(subvencije) po vozilu u sljedećim iznosima: - Električna vozila - 5.000,00 € - Hibridna električna „plug-in“ vozila - 2.500,00 € - Hibridna „full hybrid“ vozila - 2.500,00 €.	UNDP					100.000,00			
	3) Izrada sveobuhvatne studije za uvođenje koncepta E-mobilnosti u Crnoj Gori	IO1: Finalizovana studija za uvođenje koncepta E-mobilnosti u Crnoj Gori Ostvarena vrijednost 2021: Urađena Mapa puta za dekarbonizaciju saobraćaja i unapređenje mobilnosti u Crnoj Gori	MKI, MORIT, UNDP	II 2019	IV 2021		Realizacija ovih aktivnosti planirana za II kvartal 2022.	0,00	15.000	tehnička pomoć (UNDP)	Nastaviti sa realizacijom projekata na razvoju e-mobilnosti u skladu sa preporukama Studije
T.2: Infrastrukturne mjere u sektoru saobraćaja sa efektima	1) Preduzeti potrebne aktivnosti za izradu metodologije za planiranje i sagledavanje energetske uštede i	IO1: Finalizovana metodologija za planiranje i sagledavanje energetske uštede i uticaja	MKI, MORIT, Ministarstvo saobraćaja i	I 2020	IV 2020		Usled situacije sa covid-19 pandemijom nisu obezbjeđena	15.000,00 (državni budžet)	0,00		Raditi na obezbjeđenju u sredstava za realizaciju

energetskih ušteda	uticaja na životnu sredinu i njenu primjenu kod izgradnje saobraćajnih infrastrukturnih objekata	na životnu sredinu kod saobraćajnih infrastrukturnih objekata Ostvarena vrijednost 2021: Usled situacije sa pandemijom COVID- 19 nije su obezbijeđena sredstva za realizaciju ove kativnosti.	pomorstva, JLS				sredstva za realizaciju ove aktivnosti				ove aktivnosti. Potrebno je raditi studije za zaobilaznice u gradovima gdje imamo uštede i smanjenje CO2. Jedan od dobrih primjera u praksi je zapadna zaobilaznica u Glavnom Gradu.
	2) Edukativne aktivnosti relevantnih subjekata za primjenu metodologije za planiranje i sagledavanje energetskih ušteda kod izgradnje saobraćajnih infrastrukturnih objekata	IO1: Jedna obuka održanih na temu primjene metodologije Ostvarena vrijednost 2021: Na lokalnom nivou realizovano više aktivnosti, studije za izgradnju zaobilaznica i radionica na temu unaprijeđenje pomorskog saobraćaja u zalivu koja se odžavala u martu 2021. godine u Tivtu, dok se realizacija druge	MKI, MORIT, Ministarstvo saobraćaja i pomorstva, učesnici u planiranju, izgradnji i održavanju saobraćajne infrastrukture	IV 2020	IV 2021		Realizacija aktivnosti planirana za II kvartal 2022.godine.	5.000,00 (državni budžet)	0,00		Smanjenje CO2 emisije za drumski i pomorski saobraćaj.

EE MJERE NA STRANI PONUDE ENERGIJE (transformacija, prenos i distribucija energije)

Indikator učinka: Porast nivoa investicija na strani ponude energije koje doprinose energetskej efikasnosti elektroenergetskih postrojenja		Početna vrijednost (2019): 0% (nulti nivo)	Prelazna vrijednost (2020): Nivo investicionih ulaganja na strani ponude energije koje doprinose energetskej efikasnosti elektroenergetskih postrojenja za 2019. godinu iznosio 36,35 mil. €.				Ciljna vrijednost (2021): 20% rast na godišnjem nivou u odnosu na 2019. godinu				
EE mjera	Aktivnosti za realizaciju mjere	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Status realizacije AAA	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Sredstva planirana (€)	Sredstva realizovana (€)	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
E.1: Pобољшanje efikasnosti revitalizacijom HE Piva Faza II	Realizacija radova na poboljšanju efikasnosti HE Piva Faza II	IO1: Realizovani nivo investicije Ostvarena vrijednost 2021: Remont agregata A3 kao i rekonstrukcija agregata A3. Rekonstrukcija 35KV i 10 KV postrojenja. Stepen ostvarenosti investiranja u odnosu na planirana ulaganja za 2021. godinu je 51%.	EPCG, MKI	I 2019	IV 2021		Nastavak investiranja planiran u III kvartalu 2022. godine	4.467.580 2.284.227	2.284.227	sredstva EPCG KfW banka	Povećati planirana ulaganja u 2022. godini
E.2: Pобољшanje efikasnosti revitalizacijom HE Perućica Faza II	Realizacija radova na poboljšanju efikasnosti HE Perućica Faza II	IO1: Realizovani nivo investicije Ostvarena vrijednost 2021: U 2021. godini realizovane su aktivnosti i	EPCG, MKI	I 2019	IV 2021		Nastavak investiranja planiran u IV kvartalu 2022. godine	12.893.418 5.744.630	5.744.630	sredstva EPCG KfW banka	Povećati planirana ulaganja u 2022. godini

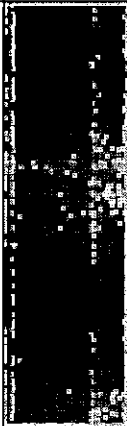
		<p>pripreme tenderske dokumentacije. Dio planiranih aktivnosti je prenešen u 2022. godini</p> <p>Realizovane aktivnosti predviđene za 2021. godinu koji se odnose na rekonstrukciju kanala Opačica i Moštanica stepen ostvarenosti u odnosu na planirani budžet za 2021. godinu je 45%.</p>								
E.3: Poboljšanje efikasnosti ugradnjom energetski efikasnih blok transformatora T1-T5 - HE Perućica	Realizacija radova na ugradnji energetski efikasnih blok transformatora T1-T5 - HE Perućica	<p>IO1: Realizovani nivo investicije</p> <p>Ostvarena vrijednost 2021: Zamijenjeni su blok transformatori T3 i T4. Vrijednost izvedenih radova je 743.600 €.</p>	EPCG, MKI	I 2019	IV 2021		743.600 743.600	743.600	sredstva EPCG	<p>I 2020</p> <p>Po ugovoru br. 20-00-221 od 22.01.2020. godine ugovorena sredstva za izgradnju, isporuku i demontažne o-montažne radove 5 transformatora su 2.249.390,00 €. U terminu redovnog godišnjeg remonta.</p>

<p>E.4: Pобољшanje efikasnosti kroz rekonstrukciju mHE (Rijeka Crnojevića, Podgor, Šavnik, Mušovića rijeka i Lijeva rijeka)</p>	<p>Realizacija radova na poboljšanju efikasnosti mHE (Rijeka Crnojevića, Podgor, Šavnik, Mušovića rijeka i Lijeva rijeka)</p>	<p>IO1: Realizovani nivo investicije</p> <p>Ostvarena vrijednost 2021: Trenutno stanje za MHE: Urađeni su idejni projekti za rekonstrukciju svih 5 mHE, dobijeno pozitivno mišljenje za njihovu reviziju. Objavljen je tender za rekonstrukciju mHE Rijeka Crnojevića i mHE Podgor. Ostvarenost investicije za 2021. godinu je 1.8%.</p>	<p>EPCG, MKI</p>	<p>I 2019</p>	<p>IV 2021</p>		<p>Aktivnosti su zaustavljene i njihova odluka zavisi od vlade da li će se nastaviti implementacija istih</p>	<p>1.620.000</p>	<p>29.420</p>	<p>sredstva EPCG</p>	<p>Povećati planiranja ulaganja u 2022. godini</p> <p>Efikasnost u sprovođenju tenderskih procedura, povećati broj službenika iz oblasti energetike</p>
<p>E.5: Razvoj prenosne mreže i unaprjeđenje njene eksploatacije</p>	<p>Realizacija radova na unapređenju prenosne mreže</p>	<p>IO1: Realizovani nivo investicije</p> <p>Ostvarena vrijednost 2021: Investiciona ulaganja u projekte razvoja prenosne mreže i unapređenje njene eksploatacije u 2021. godini su iznosila</p>	<p>CGES, MKI</p>	<p>I 2019</p>	<p>IV 2021</p>		<p>Nastavak unaprijeđivanja i izgradnje novih dalekovoda i trafostanica planirano u 2022 godini.</p>	<p>22.570.486 (ažuriran podatak)</p> <p>13.677.006</p>	<p>13.677.006</p>	<p>Kredit grant javni sektor</p>	<p>Povećati planiranja ulaganja u 2022. godini</p>

		<p>13.677,01 k€ od čega je:</p> <p>1) Projekat podmorskog kabla za povezivanje sa Italijom i sa njim vezani projekti izgradnje novih trafostanica i dalekovoda - 6.283,59 k€</p> <p>2) Projekti izgradnje novih TS 110/x kV – 88,30k€</p> <p>3) Projekti izgradnje novih 110 kV dalekovoda – 39,38 k€</p> <p>4) Projekti novih interkonekcija sa susjednim EES – 7,88 k€</p> <p>5) Projekti rekonstrukcija prenosnih objekata – 5.990,04 k€</p> <p>6) Projekti sekundarnih sistema (NDC, zaštita, upravljanje, komunikacije - 1.267,81 k€</p>									
E.6: Razvoj distributivne mreže i	Realizacija radova na unapređenju distributivne mreže	IO1: Realizovani nivo investicije	CEDIS, MKI	I 2019	IV 2021			97.559.582	32.611.403	sredstva CEDIS	Raditi na unapređenju mreže

unapređenje njene eksploatacije		<p>Ostvarena vrijednost 2021: Investiciona ulaganja u projekte razvoja distributivne mreže i unapređenje njene eksploatacije u 2021. godini su iznosila 19,412,850€ od čega je: 1) Projekti izgradnje i rekonstrukcije primarne distributivne mreže – 3,307,878€ 2) Projekti sekundarne distributivne mreže – 13,514,735€ 3) Projekti AMM i mjerna mjesta: 943,285€ 4) Ostale investicije (SCADA, digitalizacija radio veza, razvoj softvera, uzemljenje neutralnih tačaka...) 288,842€. 5) Ostala osnovna sredstva (instrumenti, IT oprema, vozila,</p>					32.611.403 (ažuriran podatak)			kako bi se povećala efikasnost (smanjili gubici mreže na minimum)
---------------------------------------	--	---	--	--	--	--	----------------------------------	--	--	---

		razvoj e-mobilnosti, kancelarijski namještaj) 1,068,919€.								Sredstva CEDIS	
E.7: Razvoj decentralizovane proizvodnje energije od strane kupaca – proizvođača (prosumer-a)	1) Izmjene pravnog okvira i izrada procedura za realizaciju koncepta kupac-proizvođač u Crnoj Gori	IO1: Pravni okvir izmijenjen i odgovarajuće procedure pripremljene za realizaciju koncepta kupac-proizvođač u Crnoj Gori Ostvarena vrijednost 2021: CEDIS je u septembru 2021. godine) izradio dokument tj. Tehničke zahtjeve za priključenje malih elektrana sa invertorskim sistemom snage do 30 KVA na niskonaponski distributivni sistem. Ovaj dokument je namjenjen investitorima tj. kupcima – proizvođačima, U toku je izrada novog dokumenta za priključenje kupaca – proizvođača	MKI, UNDP, CEDIS	II 2019	II 2021		Finalizacija dokumenta se očekuje u 2022 godini za priključenje između kupca i proizvođača.	100.000 52.000			Unaprijediti zakonski okvir za 2022.godinu

		snage veće od 30 kVA.								
2)	Realizacija pilot projekata decentralizovane proizvodnje energije u okviru tekućih projekata u javnom sektoru (EEPPB) i sektoru domaćinstava (Energetski efikasan dom)	IO1: Broj realizovanih pilot projekata Ostvarena vrijednost 2021: Nije bilo realizovanih aktivnosti po pitanju implementacije konkretnih pilot projekata u 2021.	MKI, CEDIS	I 2019	IV 2021		II 2022 S realizacijom mjere će se započeti u II kvartalu 2022. godine	0,00	0,00	Zbog situacije sa Covid pandemijom budžet ministarstva je ograničen za investiranje u pilot projekte. Potrebno je tražiti partnere
3)	Izrada glavnog projekta i realizacija projekata izgradnje fotonaponskih elektrana na 4 objekta kroz podršku UNDP-a.	IO1: Nivo investicije u realizaciju 4 projekta Ostvarena vrijednost 2021: Pokrenuti su tenderi za nabavku električnih vozila koji su izvršeni sa dobavljačem, čeka se isporuka od strane Regagen-a je dobar dio investicija u ovoj oblasti odbijen, konkretno BMS upravnih zgrada CEDIS-a, izgradnja solarnih	MKI, UNDP, CEDIS	I 2019	IV 2021		Čeka se isporuka vozila u 2022 godini. i izgradnja nekoliko punionica	100.000,000		Potrebno je napraviti što bolju mrežu za punioce.

		<p>elektrana za potrebe punionica za električne automobile, izrada strategije EE.</p> <p>Uz podršku UNDP-a, instalirano je još 10 punionica za električna vozila širom Crne Gore (Tuzi, Nikšić, Kotor, H.Novi, Pljevlja, Mojkovac, Berane , Andrijevica, Bar – ostalo još 5 (Plužine 2, Plav, Danilovgrad i Podgorica po jedna.</p> <p>Uz podršku UNDP izrađen je dokument „Plan razvoja javne mreže za punjenje električnih vozila u Crnoj Gori“</p>							UNDP 40.000,00			
										UNDP 12.000		

IV INFORMACIJA O PLANIRANIM I UTROŠENIM FINANSIJSKIM SREDSTVIMA

Analiza strukture izvora finansiranja i realizacije

Finansiranje mjera 4. APEE je planirano na trogodišnjem nivou sa ukupnom procijenjenom vrijednošću od 211.161.196 € od čega se 193.981.196 € ili oko 92% odnosi na investicije na strani transformacije, prenosa i distribucije energije koji doprinose unapređenju energetske efikasnosti u proizvodnim objektima i smanjenju gubitaka u mreži, dok je preostalih 17.180.000 (8%) planirano za EE mjere u sektorima potrošnje energije. Zbog ovakvog odnosa nivoa ulaganja na strani ponude i potrošnje energije, u cilju sticanja odgovarajuće slike u investicijama u 2021. godini podaci o strukturi finansiranja i izvorima su dati po sektorima prepoznatih 4. APEE. U Tabeli 2 dat je prikaz finansijske realizacije u 2021. godini u odnosu na trogodišnji planski period 2019-2021. godina.

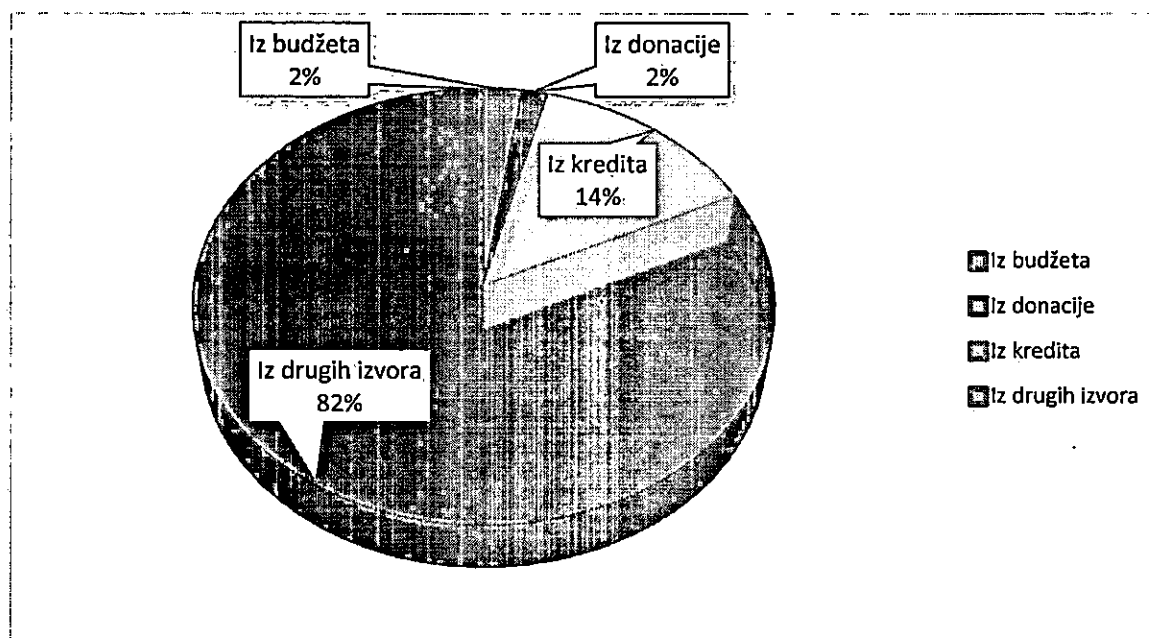
Tabela 2: Prikaz finansijske realizacije 4. APEE u 2021. godini u odnosu na planski period 2019-2021. godina

	Planirano 2019-2021 (€)	Realizovano u 2021 (€)	Realizovano u 2021 (%)
Horizontalne EE mjere	1.480.000,00	131.150,00	9%
EE mjere u zgradama	610.000,00	761.250,00	124%
EE mjere za domaćinstva	1.310.000,00	94.868,00	7%
EE mjere za javni sektor	13.485.000,00	16.551.396,00	122%
EE mjere za sektor komercijalnih usluga i sektor industrije	25.000,00	16.000,00	64%
EE mjere za sektor transporta	270.000,00	180.000,00	67%
EE mjere na strani ponude energije	193.981.196,00	55.142.286,00	28%
Ukupno	211.161.196,00	72.860.950,00	34%

Evidentno je da je za većinu sektora, a time i planiranih mjera finansijska realizacija na potrebnom nivou u cilju ispunjenja postavljenih ciljeva u trogodišnjem periodu. Za sektor Horizontalnih EE mjera realizacija je na niskom nivou jer je tek prva godina funkcionisanja Eko- fonda. Slično je i za

sektor domaćinstava gdje se u 2021. godini očekuje značajnije uključenje bankarskog sektora u *GEFF-Residential* projekat, čime će se povećati i nivo investicija u mjere energetske efikasnosti.

Po pitanju strukture izvora finansiranja u 2021. godini raspodjela je prikazana na Slici 2. Kao što se može vidjeti dominantan izvor finansiranja (82%) su „drugi izvori“ odnosno, u ovom slučaju, sredstva energetskih subjekata (EPCG, CEDIS i CGES) koji vrše ulaganja u svoje infrastrukturne projekte.

Slika 1: Prikaz izvora finansiranja u EE mjere 4. APEE u 2021. godini

V NALAZI EVALUACIJE SPROVOĐENJA STRATEŠKOG DOKUMENTA

Realizacija 4. APEE za period 2019-2021. godina je bila veoma izazovna, naročito imajući u vidu složenu situaciju po pitanju pandemije COVID-19 koja je bila prisutna u 2 od 3 implementacione godine, kao i restrikcije u budžetu izazvanih ukupnom ekonomskom situacijom.

Sa druge strane, aktivnosti koje je trebalo sprovesti su u značajnoj mjeri bazirane na strožijim zahtjevima EU iskazanim kroz donošenje inoviranih direktiva u oblasti energetske efikasnosti, a za čiju realizaciju je potrebno izdvojiti dodatne resurse ili planirati duže rokove (npr. stavljanje u funkciju softvera za energetske sertifikovanje zgrada, uspostavljanje sistema za energetske monitoring, obezbjeđenje snažnije podrške za finansiranje projekata energetske efikasnost kod Eko fonda i dr).

Ipak, i pored svih otežavajućih okolnosti, može se reći da je realizacijom 4. APEE napravljen značajan pomak ka ostvarenju ključnih ciljeva baziranih na prioritetima Zakona o efikasnom korišćenju energije, a kako je prikazano:

RB	Ključni cilj	Ostvareni napredak u trogodišnjem periodu
1.	Implementacija Zakona o efikasnom korišćenju energije kompletiranjem i unapređenjem regulatornog okvira i poboljšanjem institucionalnog okvira	Harmonizacija sa EU pravnim okvirom u oblasti EE je na veoma visokom nivou. Zakon o efikasnom korišćenju energije se redovno harmonizuje za zahtjevima inoviranih EU direktiva (u 2019. godini su donesene izmjene i dopune zakona; u 2021. godini pripremljene nove izmjene i dopune čije donošenje se očekuje u 2022. godini). Pored toga, u trogodišnjem planskom periodu donesen je 21 propis kojim se bliže uređuju pojedina pitanja u oblasti EE u skladu sa zakonom. Po pitanju implementacije zakonskih obaveza ostvareni su zapaženi rezultati na polju uspostavljanja softvera za energetske sertifikovanje zgrada i očekuje se da pilot sertifikacija zgrada otpočne u 2022. godini.
2.	Podizanje javne svijesti i povećanje razumijevanja, znanja i kapaciteta u pogledu novih zakonskih zahtjeva i dobre prakse u oblasti energetske efikasnosti kod institucija javnog sektora, lokalnih samouprava, velikih potrošača, profesionalnih organizacija i ostalih aktera	Saradnja sa drugim obveznicima Zakona o efikasnom korišćenju energije je u značajnoj mjeri poboljšana, naročito u javnom sektoru. Zapaženi rezultati postignuti su u dijelu: <ul style="list-style-type: none">- Uspostavljanja programa obuka za energetske menadžere u saradnji sa Mašinskim fakultetom Univerziteta Crne Gore,- Uspostavljanje centralnog informacionog sistema za energetske efikasnost sa ciljem monitoringa potrošnje energije u javnom sektoru. Puna operabilnost ovog informacionog sistema se očekuje u 2022. godini.
3.	Poboljšanje statističkog i monitoring sistema u oblasti energetske efikasnosti, naročito u javnom sektoru i	Monitoring realizacije aktivnosti koje doprinose unapređenju energetske efikasnosti je u značajnoj mjeri poboljšan kroz stavljanje u funkciju softvera za monitoring i verifikaciju ušteda energije u saradnji sa GIZ-ORF projektom.

4.	Implementacija mjera za uštedu energije sa prepoznatljivim rezultatima	Aktivnosti na realizaciji konkretnih projekata za podršku energetske efikasnosti su nastavljene: <ul style="list-style-type: none"> - u javnom sektoru uglavnom kroz podršku međunarodnih finansijskih institucija, - u sektoru domaćinstava kroz podršku Ministarstva kapitalnih investicija, Eko fonda i drugih donatora - u sektoru saobraćaja uz podršku jedinica lokalnih samouprava, Eko fonda i donatora. U narednom periodu se očekuje još snažnija podrška Eko fonda kroz kreiranje različitih mehanizama podrške u saradnji sa drugim subjektima (EPCG, komercijalne banke i dr.).
----	--	---

Za naredni period nije planirano donošenje novog APEE već će realizacija aktivnosti i mjera na unapređenju energetske efikasnosti biti planirane u okviru Nacionalnog energetskog i klimatskog plana, koji će predstavljati integralni planski dokument za oblast energetike. Donošenje ovog planskog dokumenta planirano je za prvu polovinu 2024. godine.

U prelaznom periodu, do donošenja Nacionalnog energetskog i klimatskog plana, Ministarstvo kapitalnih investicija će nastaviti realizaciju aktivnosti iz 4. APEE čija realizacija nije finalizovana.

VI PREPORUKE ZA NAREDNE FAZE PLANIRANJA POLITIKE ENERGETSKE EFIKASNOSTI

Imajući u vidu gore navedene učinke i rezultate ostvarenja Akcionog plana energetske efikasnosti 2019-2021, u 2021. godini, a takođe uzimajući u obzir planirane aktivnosti ovog planskog dokumenta u 2021. godini, preporuke za definisanje i realizaciju mjera u narednom periodu date su u nastavku:

1. Horizontalne EE mjere
 - Intenzivirati aktivnosti na uspostavljanju inspekcije za energetske efikasnosti u Upravi za inspekcijske poslove sa ciljem unapređenja mehanizama kontrole sprovođenja Zakona o efikasnom korišćenju energije;
 - Obezbijediti odgovarajuću podršku za implementaciju mjera energetske efikasnosti kroz Eko-fond u 2022. godini, prije svega u komercijalnom sektoru i sektoru domaćinstava;
2. EE mjere u zgradama
 - Intenzivirati aktivnosti na izradi softvera za proračun energetskih karakteristika zgrada u cilju obezbjeđenja uslova za sertifikovanje zgrada u Crnoj Gori i nastavak aktivnosti na jačanju kapaciteta stručnih lica za vršenje energetskih pregleda nakon finalizacije nacionalnog softvera za proračun energetskih karakteristika zgrada;
3. EE mjere za domaćinstva
 - Osnažiti finansijsku podršku za unapređenje energetske efikasnosti za sektor domaćinstava kroz Eko-fond, ali i kroz uključivanje komercijalnog bankarskog sektora u Crnoj Gori (npr. projekat *GEFF-Residential*);
4. EE mjere za javni sektor
 - Unaprijediti pravni okvir i sprovesti odgovarajuće jačanje kapaciteta službenika zaduženih za javne nabavke u cilju intenzivnije primjene kriterijuma energetske efikasnosti u javnim nabavkama roba, vozila i usluga, kao i kod kupovine i zakupa zgrada;
 - Intenzivirati aktivnosti na realizaciji pilot projekat primjenom ESCO koncepta.